

Anadolu haritası, yaklaşık M.Ö. 1880

- Kaneş Eski şehir
- Günümüzdeki şehir
- Ticaret bölgesi
- Önemli bakır kaynakları
- Bakır ticaret yolu
- Kaçakçı yolu
- Diğer ticaret yolları

Cartography by Ivan d'Hostingue and Gojko Barjamovic 2010

Çivi yazılı tabletler nerede bulunmuştur?

Şimdiye kadar Kültepe’de yapılan kazılarda bulunan çivi yazılı tabletlerin büyük bir kısmı tüccarların özel arşivlerinde bulunmuştur. Tüccarlar, “**para ödedikleri**”, “**para kazandıkları-zarar ettikleri**” her işlemi, veya “**alacak-borçlar**”ını bu kil tabletlere kaydetmişlerdir. Yaptıkları her işlemin belgelerini; faturalarını, makbuzlarını veya her türlü belgelerini, genellikle evlerindeki küçük bir odada, küpler, ağaç kasalar, raflar veya dolaplar içinde arşivlerinde saklamışlardır.

Tüccarlar, sadece kendi evrağını değil ama aynı zamanda, dedelerinin veya iş arkadaşlarının arşivlerini de saklamışlardır.

- *Arşiv odaları: maşşartum veya maknukum*

Arşiv yönetimi:

Bazı arşivlerde 2 bin civarında tablet keşfedilmiştir. Bu kadar çok tabletin birarada ele geçmesi, bunların arşivlenmesi, tasnif edilmesi ve gerektiğinde tekrar elden geçirilmesi ve sonuçta arşivin yönetimiyle de ilgili zorluklar çıkarmaktadır.

Dünya tarihinde ilk kez belge, bilgi ve arşiv yönetimine ilişkin yöntemler de Kültepe'de ortaya çıkmıştır.

Ele geçen belgeler arasında, çok sayıda borç vesikasının özetlenerek, tek bir belgede toplandığı ve literatürde *memorandum* olarak bilinen toplu kayıt belgeleri de mevcuttur.

Toplu kayıt tabletleri aslında bir tür hatırlatma belgeleridir. Bu belgelerin sonunda, ilgili tablette kaç ayrı konunun özet olarak verildiği de genellikle tabletin sonunda belirtilir.

Kaçakçılık

Kaçakçılık ve benzeri suçlardan dolayı Asurluların hapse atıldıklarını biliyoruz. Mesela kaçakçılık yapmakla itham edilen tanınmış tüccar Puşu-kēn ve yerel bir kralla aralarındaki ticarî bir meseleden dolayı anlaşmazlık çıkan Bazia adlı Asurlu hapse atılmıştır. Bazia bir mektubunda 10 aydan beri hapishanede yatmakta olduğunu belirterek, muhatabından, kārurun kendisini kurtarması için kralla bir elçi göndermesini rica etmektedir.

- Kültepe tabletlerinde hapishane karşılığında kullanılan kelime *kişerşum*'dur.
- Metinlerde "hapishaneye atmak, hapishaneye girmek ve hapishanede kalmak" tabirleri geçmektedir. Açıkça anlaşıldığı üzere, daha tarihi devirlere girmeden önce Anadolu'da hapishaneler bulunuyordu. Bu da Eski Anadolu toplumunda, medeni toplumlara has, suçlunun hapishaneye konularak cezalandırılması anlayışının bulunduğunu göstermektedir.

Aile Hukuku

Kültepe'de **evlenme-boşanma** konusunda da tabletler ele geçmiştir.

Yerli halkın birbirleriyle evlenme ve boşanmasında erkek ve kadının aynı şartlara ve aynı esaslara tabi tutulduklarını okuyoruz.

Asurlular Anadolu'da yerli bir kadınla evlenebiliyorlardı. Bu durumda ikinci bir eş almaları yasaklanmıştı.

Ancak Asur'da qadişum denilen bir kadınla belki geçici bir evlilik yapabilecekleri kaydedilmektedir.

Hukukî olarak kadın-erkek eşitliği Anadolu halkında daha o zamanlarda belirgin durumdadır.

Kültepe tabletleri içinde bir **nişan** akdi konusunda yazılı bir kontrat ele geçmemiştir. Anlaşılan nişan aileler arasında akdedilmekte ve herhangi bir yazılı belge gerekmemekteydi.

Zengin bir tüccar olan Ennum Aşşur karısı Nuhşatum'a gönderdiği bir mektupta bazı ailevi konulara değinmekte ve "Lalia'nın varışında **peçeyi kızın başına koyacağım**" demektedir. Bu deyim; Anadolu'da söz kesilerek veya nişanlanarak evliliğe ilk adımını atmış kız veya erkek için kullanılan "**başını bağlamak**" deyimiyile karşılaştırılabilir.

Tabletlerde geçen "kız büyüdü" ifadesi, küçük yaştaki kız ve erkeklerin evlenmelerine müsaade edilmediğini, diğer taraftan Anadolu'da bazı bölgelerde hala yaşamakta olan **beşik kertmesi** âdetini akla getirmektedir.

Baba-oğullar ve torunlar olarak en az üç nesil boyunca Anadolu'da oturmuş ve ticaretle uğraşmış büyük tüccar ailelerini tanıyoruz. Çeşitli ticarî konuların dile getirildiği bazı mektuplardan karı-koca, baba-oğul veya kardeşler arasındaki yazışmalarda, bazen asıl konu dışına çıkılarak satır aralarına sıkıştırılmış bazı ifadelerden bu tüccar aile fertlerinin birbirleriyle ilişkileri, aralarındaki anlaşmazlıklar ve çıkar çatışmaları hakkında bilgi sahibi oluyoruz.

Kültepe-Kaniş'te oturmuş olan en tanınmış tüccarlardan birisi olan Usur-şa-İştar ve ailesi hakkında geniş bilgi sahibiyiz. Yazılanlara göre Usur-şa-İştar Anadolu'ya gelmeden önce Asur'da yaşı küçük bir kızla evlenmiş veya nişanlanmıştır. Aradan 10 yıl geçmesine rağmen Asur'a dönmemiştir. Kendisine gönderilen bir mektupta, karısının artık yetişkin bir kadın olduğu konusunda teminat verip onu iknaya çalışılmaktadır.

Kadınların Ticarî Hayattaki Yeri

Kaniş-kārumu'nda oturmuş Asurlu tüccarlarla, bunların **Asur'daki** bayan yakınları arasındaki yazışmalar, bazı **kadınların**, kocalarının veya kardeşlerinin yanında aktif bir biçimde ticarî hayatın içinde yer aldıklarını ortaya koymaktadır.

Metinlerimizdeki bazı imalara dayanarak, Asur'da da kadınların geniş haklara sahip olduklarını söyleyebiliriz.

Kt. v/k 77 no'lu bir mektupta, mektubu yazan Azia isimli şahıs üç kardeşine, Asur'daki kız kardeşlerinin, babalarının vasiyetnamesini öğrenmek için kendisini taciz ettiğini bildirmektedir. Mektubun devamından anlaşıldığına göre, kız, Anadolu'daki ağabeylerinin gelmedikleri bahanesiyle oyalanmakta ve herhalde, babalarından kalan bazı mallar kendisinden gizlenmek istenmektedir.

Elimizdeki tabletler pek azı dışında, Asurlular'ın kendi meseleleri ile ilgili olduğu için, **yerli kadınların** günlük hayatları, ekonomik ve hukukî durumları hakkındaki bilgilerimiz ne yazık ki oldukça kısıtlıdır. Eldeki evlenme-boşanma kayıtlarından, tarihi devrilerin başlangıcında Anadolu'da kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduklarını biliyoruz. Erkek karşısında hukuku gözetilen ve ülke yönetiminde söz sahibi olan kadınlar elbette ki ticarî hayatın içinde ağırlıklı olarak yer almış olmalıdır.

•

Asurlu kadınların, kumaşların dokunmasıyla yetinmeyip, bunların pazarlanmak üzere Anadolu'ya gönderilmesinde de ön planda yer aldıkları görülmektedir. Metinlerde Anadolu'ya çeşitli dokuma ve kumaşlar gönderen 20 kadar Asurlu bayan tanıyoruz. Bunlardan birisi olan Nuhşatum'a; kocası Ennum-Aşşur yazdığı bir mektupta "*mektubumu dinlediğin günde baltaları, çekiçleri, kemerleri, ayakkabıları, süpürgeleri, yüzükleri, çeşitli erkek ayakkabılarını buraya gönder*" demektedir.

İlgili mektuplarında kumaşların kalitesi ve ölçüleri konusunda kadınların sık sık tenkit edildiğini okuyoruz. Lamassi adlı bir bayan yazdığı bir mektupta muhatabına "niçin sen bana daima, '*gönderdiğin kumaşlar iyi değildir*' diye yazıyorsun" biçiminde tepki göstermektedir.

Bazı mektuplarda kadınların, ihraç ettikleri kumaşların parasını zamanında alamadıklarından dolayı yakındıklarını okuyoruz. Ailenin geçimini sağlamak üzerlerine kaldığı için kadınlar gönderdikleri malların parasının kısa zamanda ellerine ulaşmasını bekliyorlardı. Paranın gecikmesi sonucu içine düştükleri geçim sıkıntısının bir ifadesi olarak bazı mektuplarda "**boş bir evde**" oturmaktan şikayet etmektedirler. Tüccar Usur-şa-İştâr'ın kızkardeşi, yazdığı bir mektupta "*boş bir kilerde oturmaktayım*" demektedir.

Kadınların yönetimdeki yeri:

Şehir devletlerinin yönetimlerinde kralların yanında kraliçelerin de söz sahibi oldukları hakkında çeşitli metin yerleri bulunmaktadır. Bu konuda çok dikkate değer bir tablet olan Kt. n/k 504, Anadolu'da ismi belirtilmemiş bir krallığın kral ve kraliçesi ile o yerin kārūm'u arasında, 5 şahidin huzurunda düzenlenmiş bir mahkeme zaptıdır. Burada, kral ve kraliçe ile, kārūm'u temsilen saraya çıkmış Asurlu kimseler arasındaki diyalog çok ilginçtir. Bu metnin tercümesi şöyledir:

Saray Aşşur-taklāku'yu yakaladıktan sonra iki ay geçti ve bir kārūm (heyeti) saraya çıkıp kral ve kraliçeye şöyle söyledi: *"O adam (Aşşur-taklāku) suç işlemedi ve uygunsuz bir davranışta bulunmadı. Adamı serbest bırakın bizimle birlikte bu adamın burada bir firması vardır ve bizimle beraber her zaman emrinize amade olacaktır."*

Kral ve kraliçe şöyle cevap verdiler: *"Tawiniya'dan gönderilmiş mektubu getiren ve düşmanımıza istediği bilgiyi taşıyacak olan ve başımızı araştırarak olan kimseyi buraya getirin, kardeşiniz (Aşşur-taklāku) serbest kalsın."*

Su Ordali

Kārūm şöyle cevap verdi: *" O (Aşşur-taklāku) hazır olsun ve tanrı Aşşur'un hançeri üzerine yemin etsin veya yerli bir kimse gibi (aklanmak için) nehre gitsin! Hiçbir şekilde alış-veriş yapmadığına ve Tawiniya'ya herhangi bir şey götürmediğine; Tawiniya kralının isteğini yerine getirmeyeceğine dair onun yerine tanrı Aşşur'un hançeri üzerine biz yemin edelim....."*

Kral ve kraliçe şöyle cevap verdiler: *"Elimizdeki bir tableti size göndereceğiz, adamı buraya getirin! Eğer adamı getirmezseniz 1 mina amūtum veya 10 mina altın verin ve kardeşiniz serbest kalsın. Eğer bu istediklerimizi bize vermezseniz; fikrimiz değişir ve onun adını söylemezseniz kardeşinizi ölü bilin."*

Asur şehrinin tableti gereğince, Kaniş kārūm'u küçük ve büyük meclisler bizi şahit olarak belirledi ve tanrı Aşşur'un hançeri önünde şahitliğimiz hakkındaki tableti verdik.

Görüldüğü gibi, Aşşur-taklāku düşman Tawiniya kralı ile işbirliği yapmakla hidin ismi) itham edilmektedir. Fakat açıkça anlaşıldığı üzere, kral ve kraliçe aslında casuslukla suçlanan diğer bir şahsı ele geçirmeye çalışmakta ve herhalde kārūm'un onu tanıdığından emin oldukları için ısrarla bu kimsenin kendilerine teslim edilmesini istemektedirler. Yâni Aşşur-taklāku, kārūm'un asıl suçluyu teslim etmesi için rehin olarak tutulmaktadır. Kārūm'un bütün tekliflerini geri çeviren kral ve kraliçe tutuklunun salıverilmesi için çok büyük bir serveti teşkil eden 1 mina amūtum veya 10 mina (yaklaşık 5 kg) altın istemişlerdir. Eğer kārūm bu ödemeyi yapmaz ve istenen kimseyi ele vermez ise rehin tutulan Asurlu öldürülecektir.

Bu tablet, Kültepe metinlerinde ilk defa karşılaştığımız ve Eski Anadolu kültür ve hukuk tarihi bakımından son derece önemli bir "ordali" uygulamasından bahsedilmesi bakımından ayrıca önemlidir. Tutuklu Asurluyu kurtarmak için kral ve kraliçenin huzuruna çıkan kārūm temsilcileri, sanığın suçsuzluğunu kanıtlaması için, ya tanrı Aşşur'un hançeri üzerine yemin etmesini veya bir yerli gibi nehre gitmesini önerirler. İkinci öneri de geçen "*nehre gitmek*" deyimiyse, Anadolu'ya has bir yargılama tarzına atıf yapılarak, zanlının nehir tanrısı tarafından yargılanması teklif edilmektedir (zanlı nehirden kurtulursa masum sayılacaktır).

Kan Parası

- Kültepe Tabletleri'nde "kan parası " anlamına gelen kelime Akadca "dāmu"dur.
- Yayınlanmış Kültepe tabletleri arasında, Aşşur-rabi'nin Puşu-ken'e yazdığı mektup olan TC II, 12 no'lu metnin 5-10. satırlarında:

"Ben şöyle diyorum: Karria'nın oğlu Ennum-Aşşur'un yerine ödenen, kölenin kan parasına ait 1 şeqel (ağırlık ölçüsü) gümüşü al ve bana sevkettir.";

Kt.k/n.16 no'lu mektubun 23-28. satırları arasında: "Onlar şöyle söylediler: Senin kardeşinin kan parasını biz aldık, hiçbir kimse kan parasını alamadı. Orada İştâr-palil'e sorsunlar, buna göre kardeşimin kan parasını kimse talep etmesin"

şeklinde kan parasına karşılık gümüş ödendiği açıkça görülmektedir.

- Kt. b/k 180 no'lu metinden anlaşıldığına göre Asurlu bir şahıs babasının kan parasını almak gayesi ile Asur şehir meclisine müracaat yapmış ve meclis toplanarak davada söz konusu olan "kan parasının" ölen kişinin oğluna verilmesini kararlaştırmıştır. Bu paranın alınabilmesi için, parayı almaya hak kazanmış şahsın bir vekil tayin ederek Anadolu'ya yani Kaniş'e gönderesi uygun görülmüştür.

ANADOLU YAZISININ İLK ÖRNEKLERİ Mİ?

Kültepe'de bulunan iki testi üzerine işlenmiş işaretler Anadolu yazısının ilk örneklerinden olabilir. Bunlardan birinin üzerinde yer alan işaretler "iyi" (BONUS), "hayat" (VITA) ve "yazı"dır (SCRIBA). Yazıya eşlik eden işaretler de net bir şekilde sahibinin ismini temsil ediyor olmalıdır.(RES 1 Siyah beyaz veya renkli) SEZA RESİM NUMARALARINI KALDIR

Bu işaretlerin aslen resmi sistematik yazı biçiminin bir parçası olduklarına dair herhangi bir kanıt bulunmadığından, muhtemelen isimleri rastgele oluşturulan sembollerle betimlemişlerdir. Bunlar, bağlamsal olarak bir şekilde özel ad veya belki de bir yer adını temsil ediyor olmalıdır.

MÖ 14.-13. yüzyıllardan kalma "Hitit hiyeroglifleri" olarak bilinen Hitit İmparatorluğu yazısının kökenleri, muhtemelen Hitit krallığının MÖ yaklaşık 1650'lerde kuruluşuna dek uzanan, daha erken Boğazköy-Hattusa dönemlerine ait baskılardan daha da eskilere aittir.

Kültepe'de bulunan diğer testi üzerindeki iki öge içinde görülen eşek başı, diğer hayvan başları gibi, erken dönem yazılarında sıklıkla görülen bir unsurken, diğeri tanınabilir durumda değildir.

AN EARLY FORM OF ANATOLIAN WRITING?

The signs incised on the two vessels brought to daylight in Kültepe may well be an early form of Anatolian writing. Early recognisable signs on one of these cups are 'good' (BONUS), 'life' (VITA) and 'scribe' (SCRIBA). The accompanying signs clearly represent the name of the owner in some way.

Since there is no evidence that these signs were in origin part of a formalized systematic script, they probably rendered the names by randomly devised symbols.

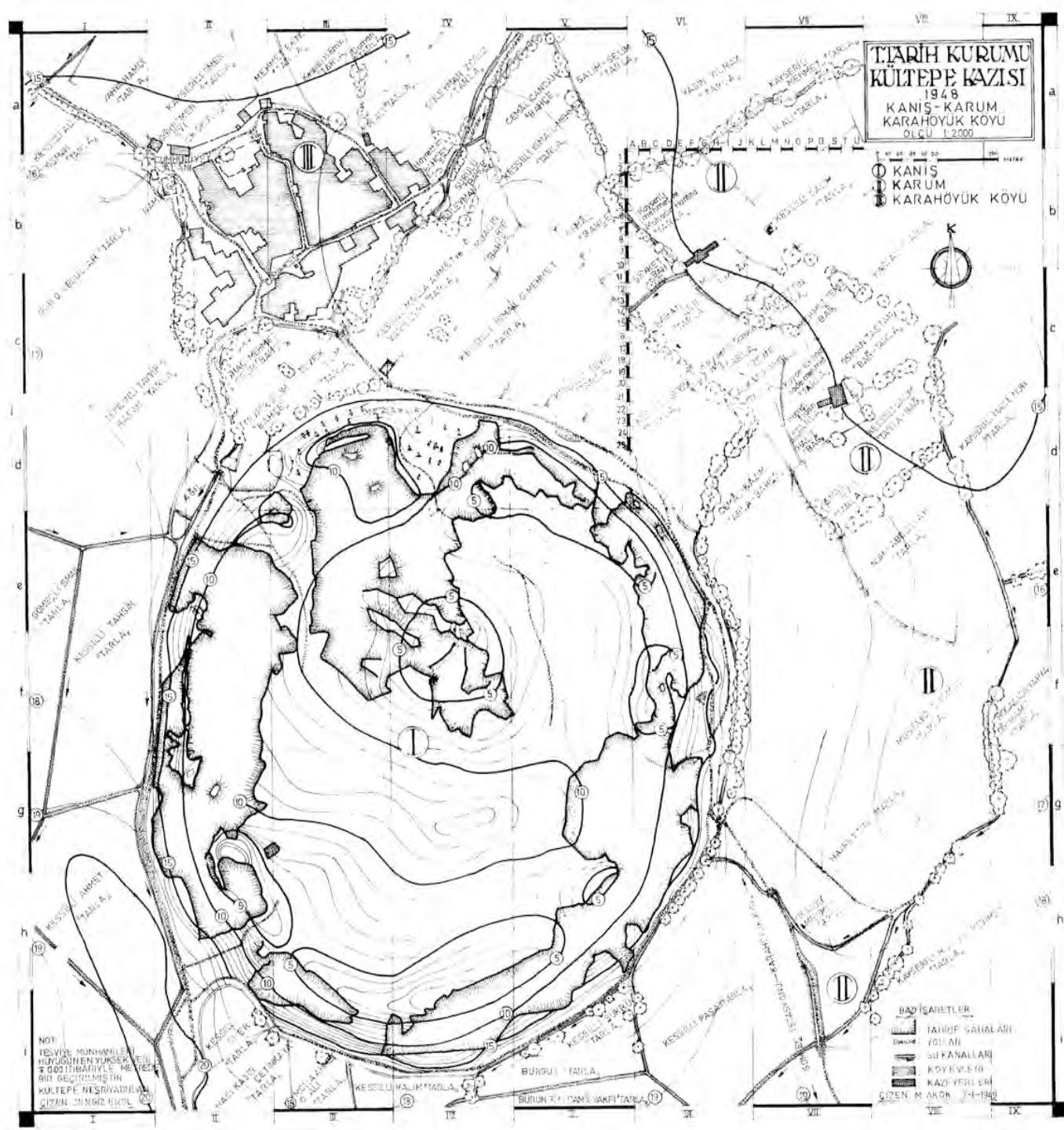
Contextually it may represent in some way a name, either personal or perhaps a toponym.

The origins of the Hittite Empire script known as 'Hittite hieroglyphs' from the 14th – 13th centuries B.C. can be traced back with certainty no further than seals, preserved as impressions, from the earlier periods of Boğazköy-Hattusa, possibly dating back as far as the foundation of the Hittite kingdom c. 1650 BC.

Of the two components, the recognizable donkey head is like other animal heads a common element in early scripts, while the other is unrecognizable and unparalleled.

No such symbols amounting to writing have been noted from Kültepe glyptic, but it is not impossible that this pot 'graffito' is an isolated example of such.

1948 yılına kadar Kültepe'de herhangi bir kazı gerçekleştirilmemiştir. Bu süreçte organik içerikli höyük toprağı, gübre niyetine kullanılmak üzere, köylülerce höyükten ve bilinçsizce açılmış derin Hrozny kazı alanından çıkartılmış ve bu nedenle höyüğe büyük zarar verilmiştir. Bu arada ele geçen arkeolojik kalıntılar tahribe uğramıştır.

**WARSHAMA
SARAYI**

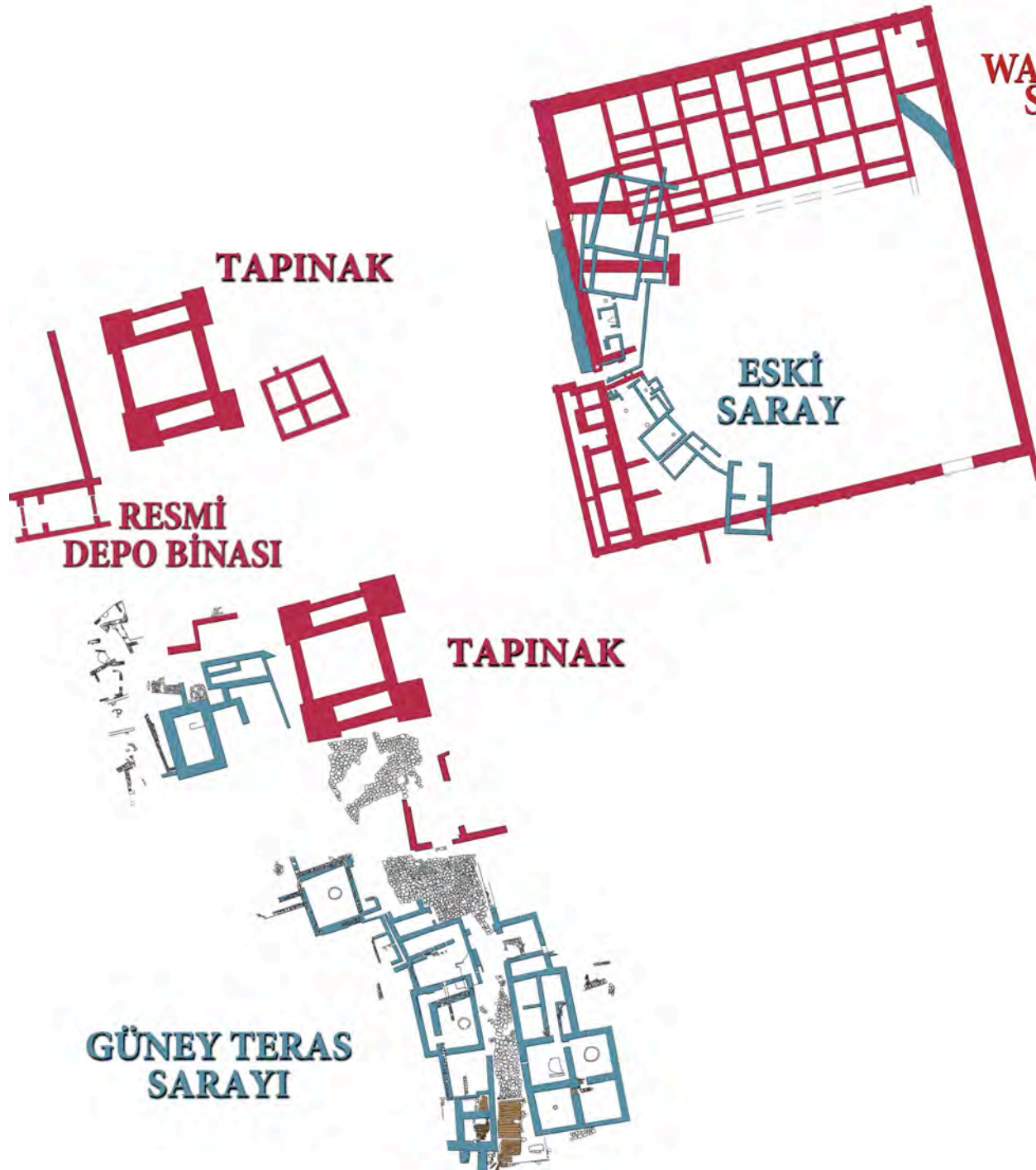
TAPINAK

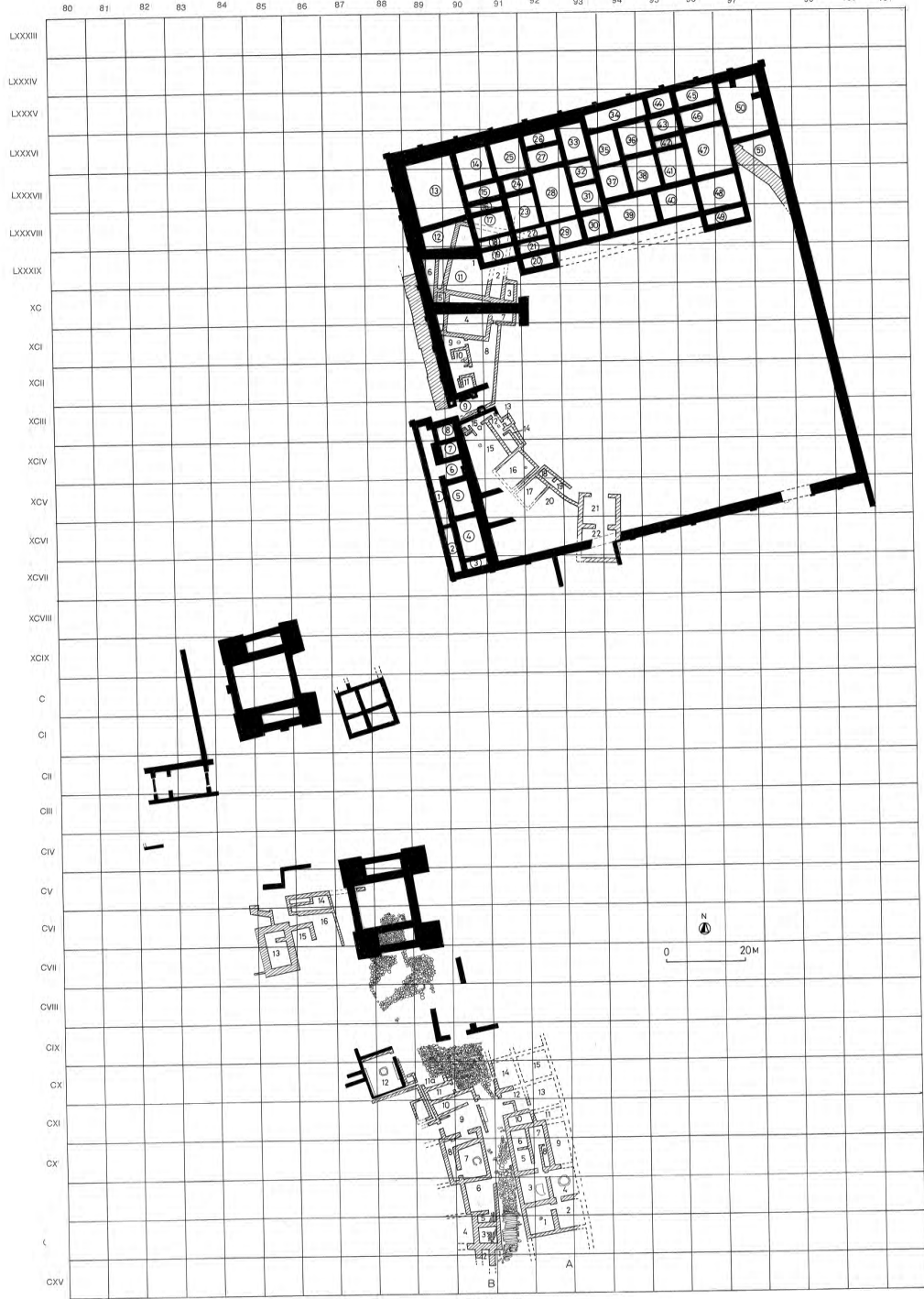
**ESKİ
SARAY**

**RESMİ
DEPO BİNASI**

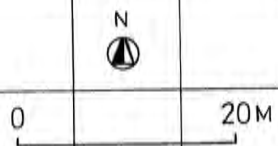
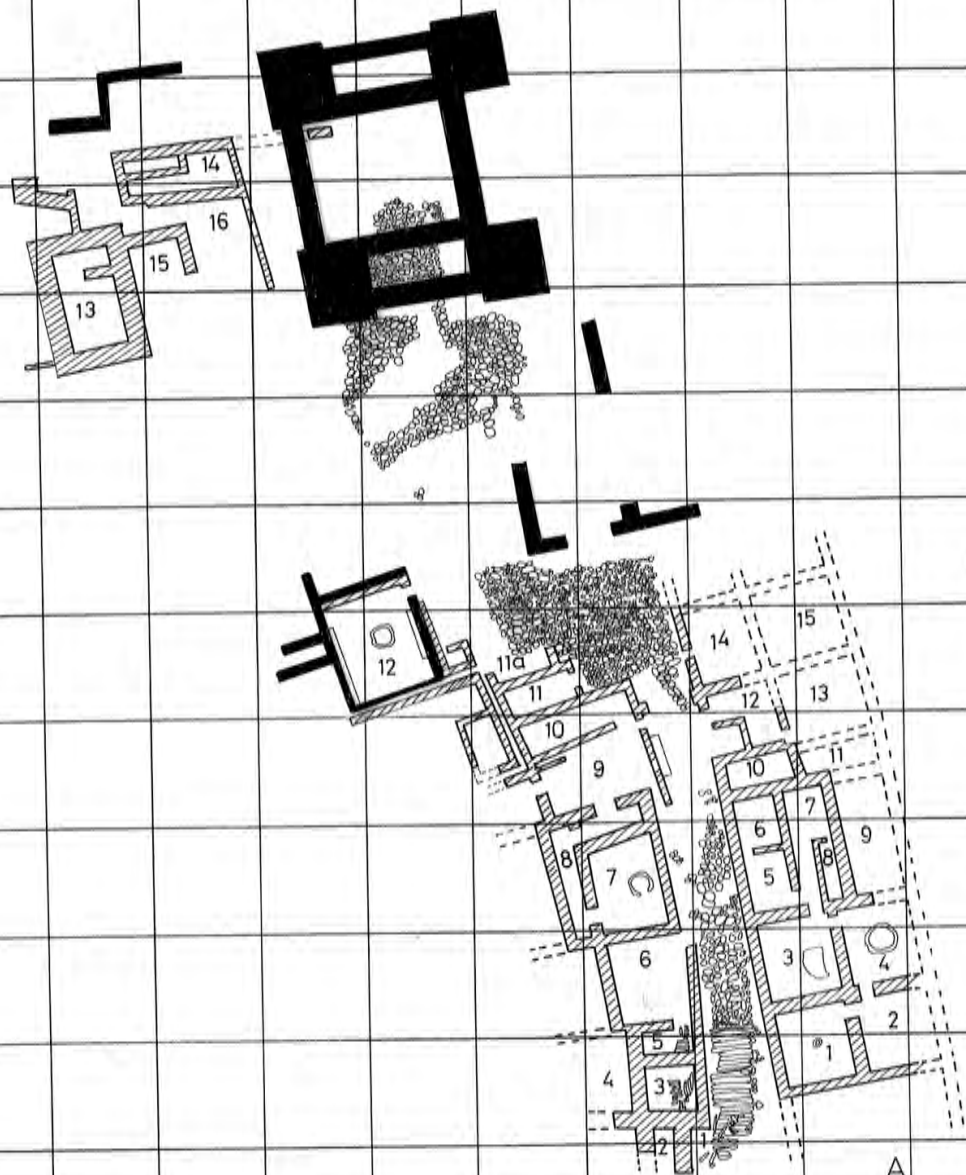
TAPINAK

**GÜNEY TERAS
SARAYI**

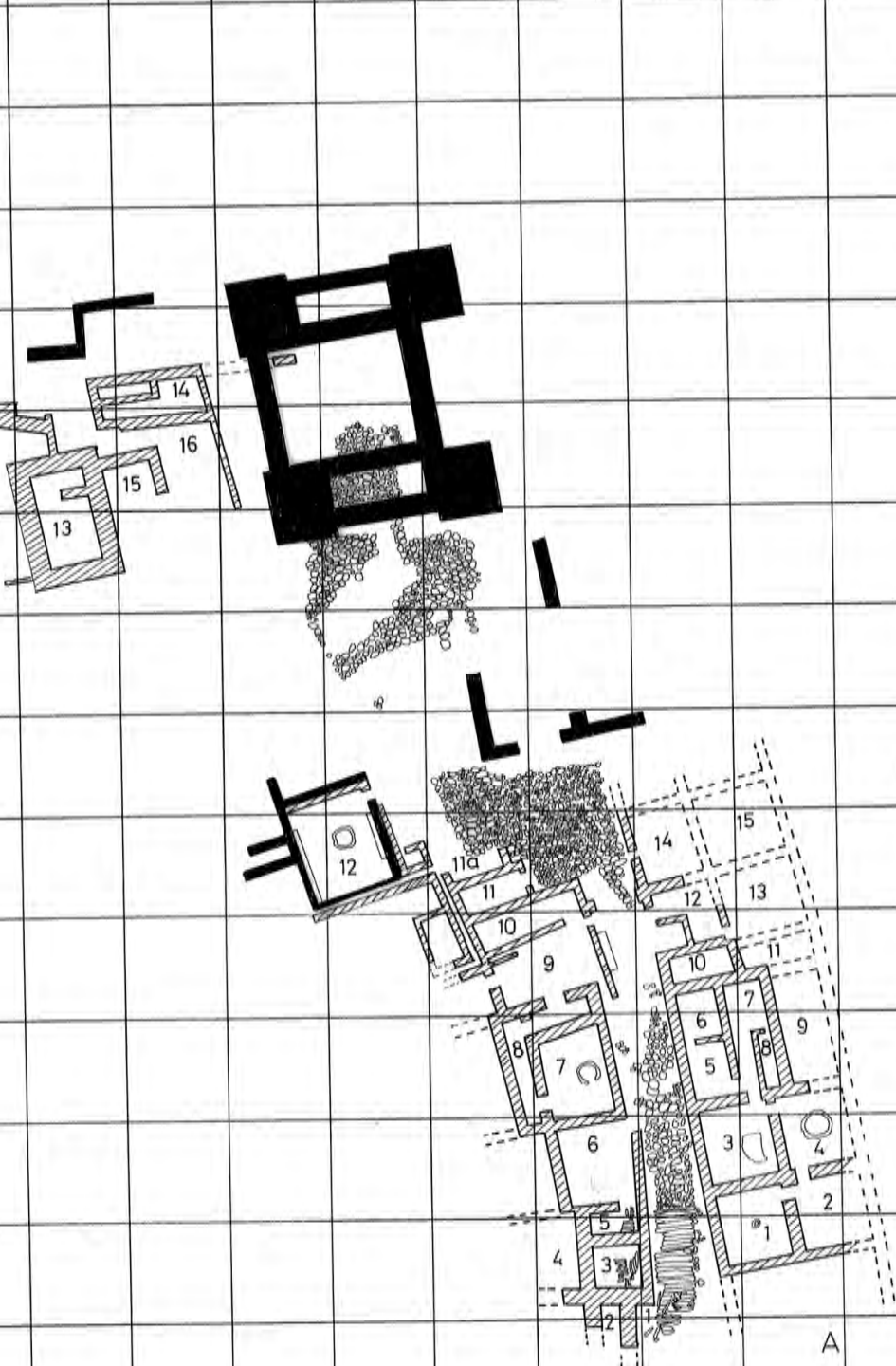

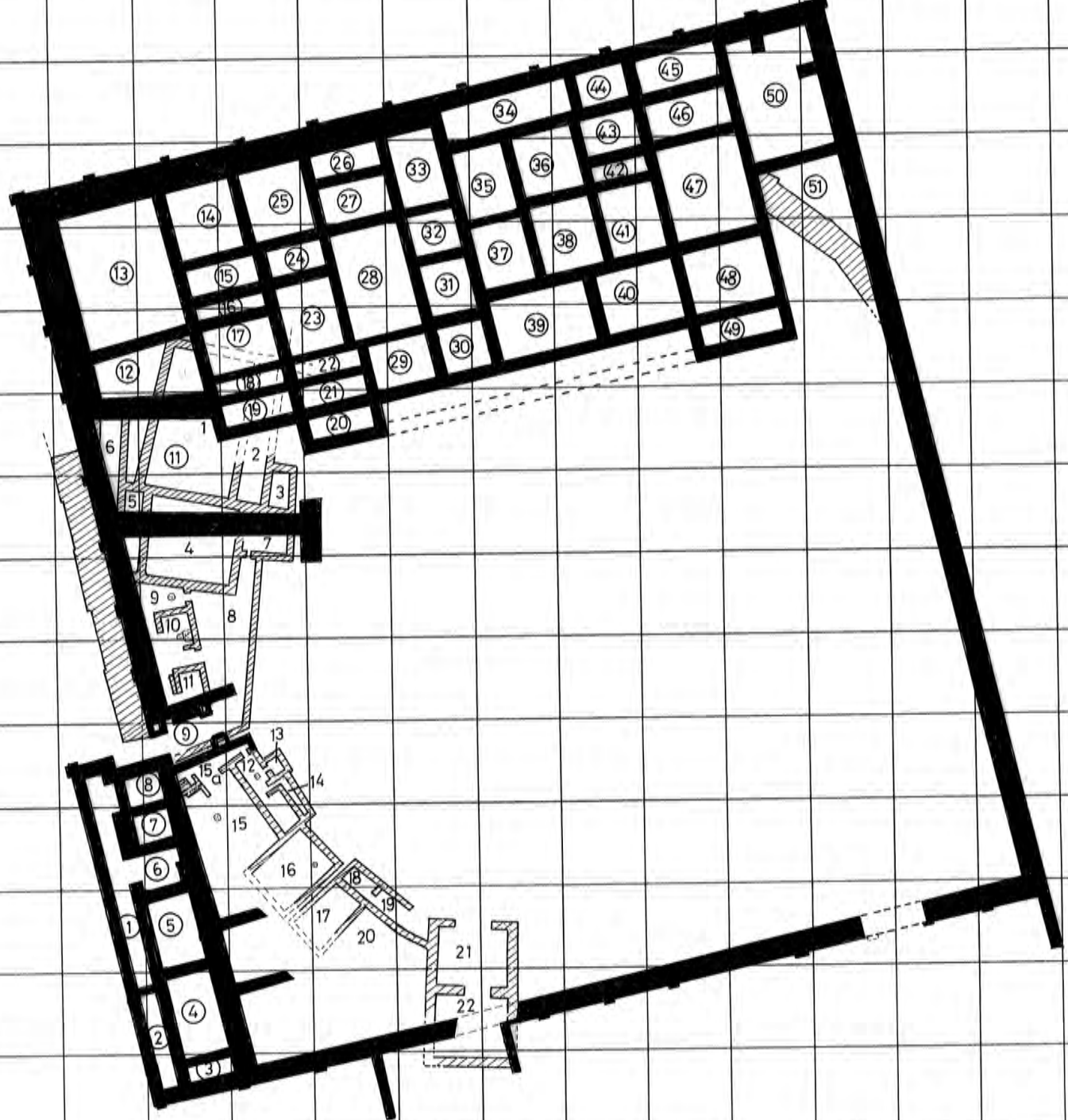

PLAN 11

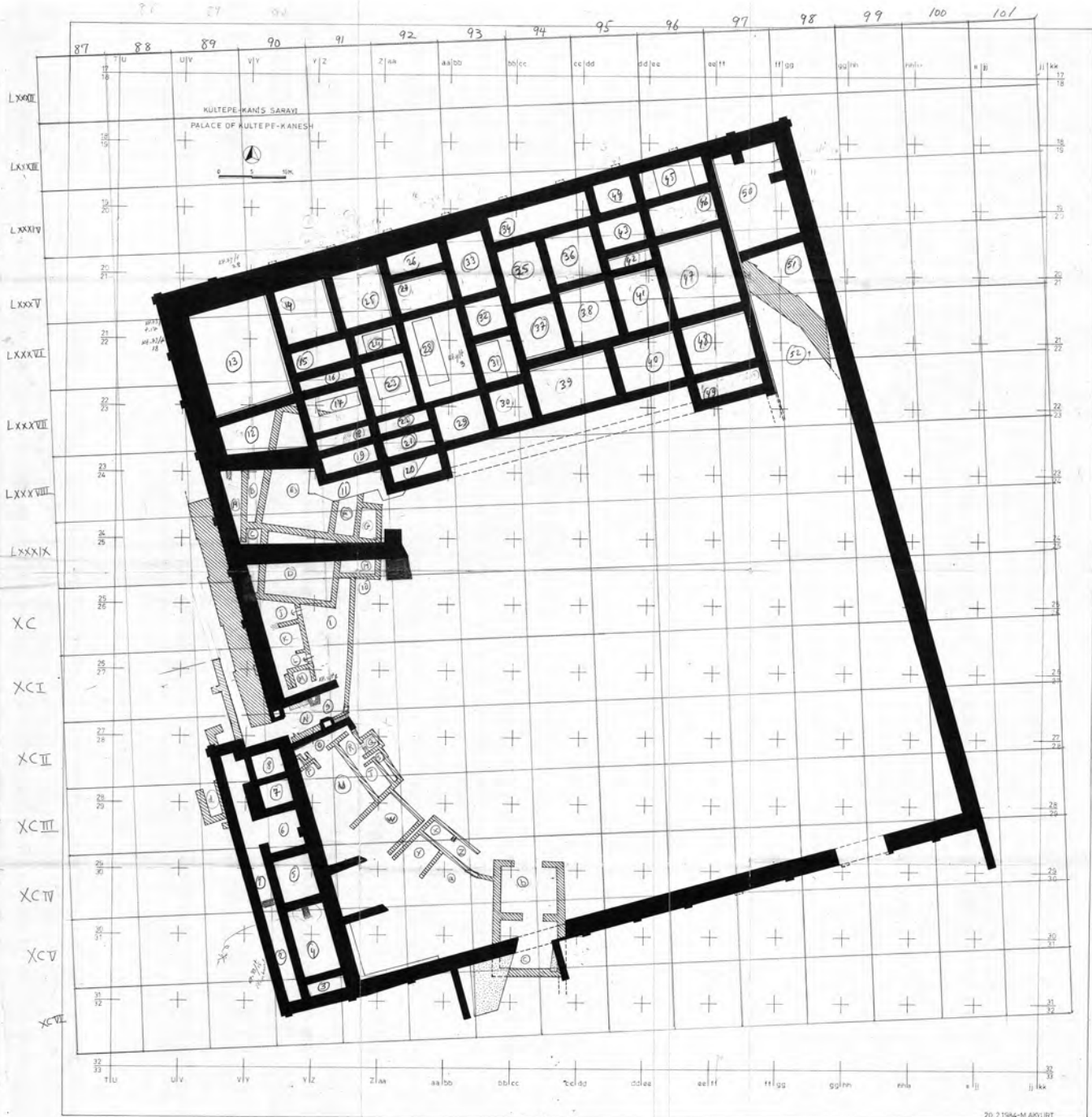

A

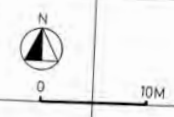

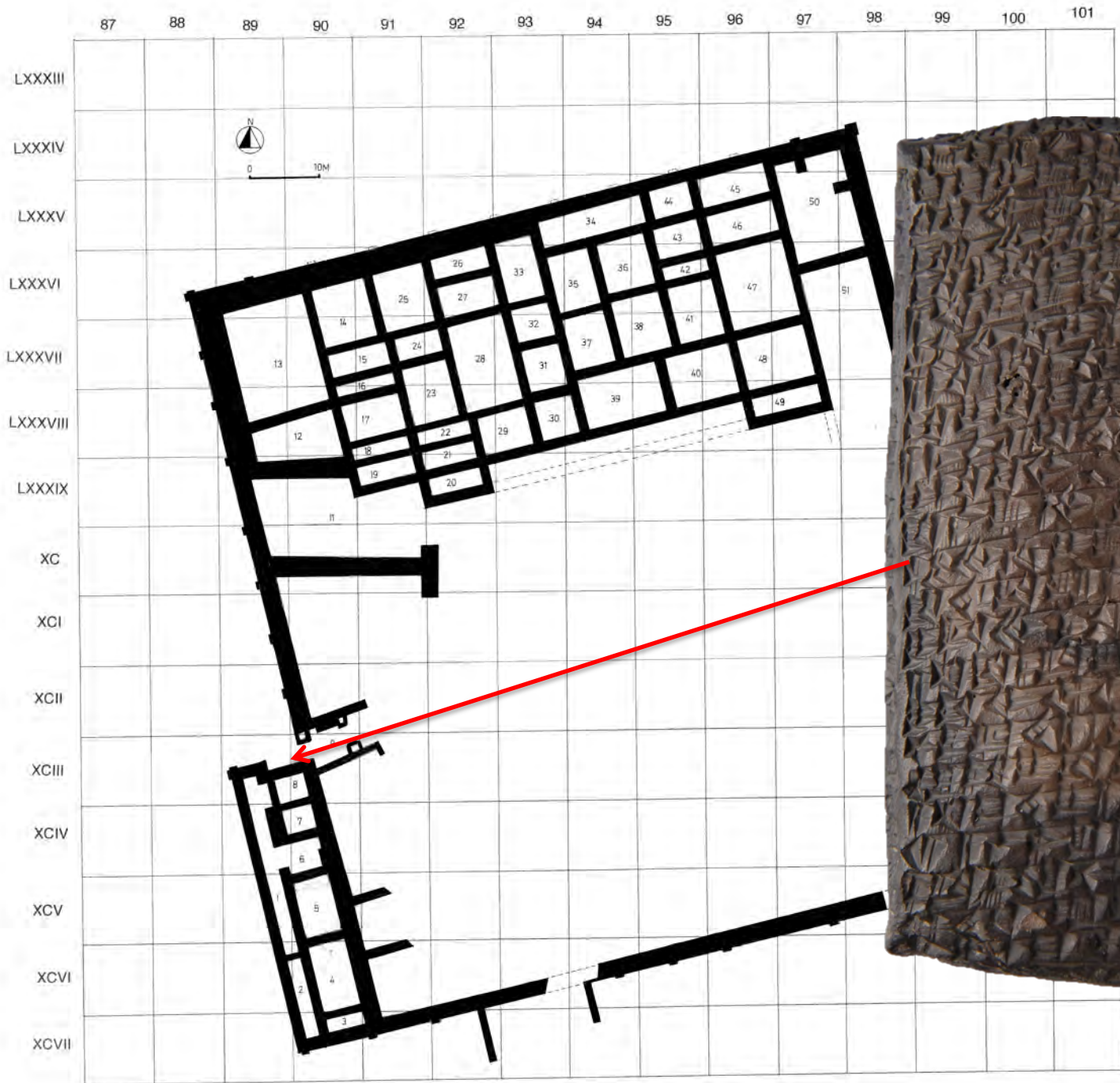

LXXXV
LXXXVI
LXXXVII
LXXXVIII
LXXXIX
XC
XCI
XCII
XCIII
XCIV
XCV
XCVI
XCVII

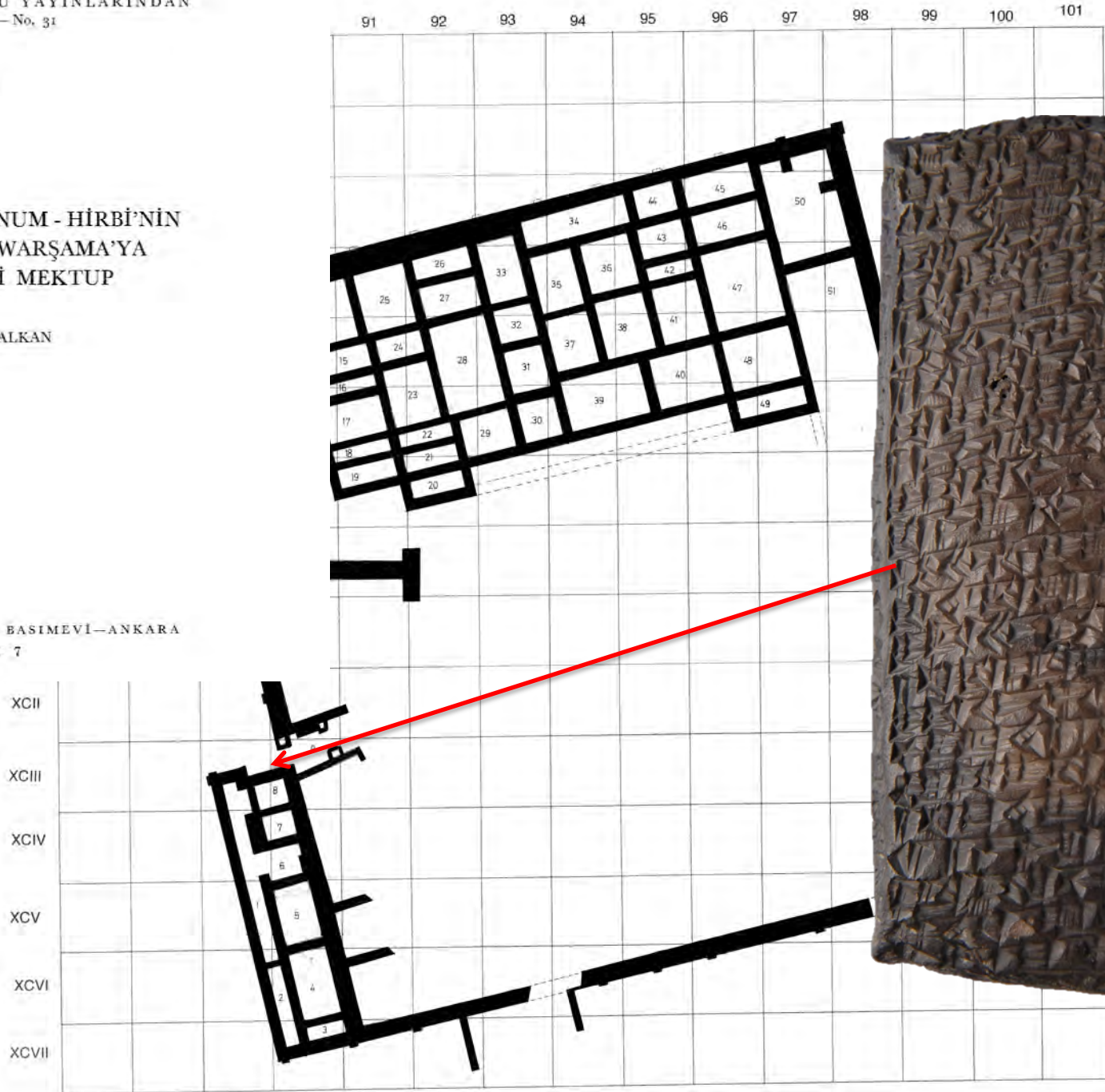

MAMA KIRALI ANUM-HİRBİ'NİN
KANIŞ KIRALI WARŞAMA'YA
GÖNDERDİĞİ MEKTUP

KEMAL BALKAN

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ—ANKARA
1 9 5 7

Mama kralı Anum-hirbi'nin Kaniş kralı Warşama'ya gönderdiği mektup Anadolu'lu iki kral arasındaki yazışmaya dair tek örnektir.

1-3) *Mama rubā'um'u Anum-hirbi Kaniş rubā'um'u Warşama'ya şöyle söyler:*

4-8) *"Sen bana bir mektup gönderdin (orada) şöyle dedin: 'Taişamalı benim kölemdir, onu ben yatıştıracağım. Fakat sen kölen Sibuhalıyı yatıştırıyor musun?'*

8-12) *'Mademki Taişamalı senin köpeğindir, niçin başka krallarla münakaşa ediyor?'*

13-16) *Benim köpeğim Sibuhalı diğer krallarla münakaşa ediyor mu? Taişamalı bir rubā'um mudur? Bizim aramızda üçüncü bir rubā'um olmalı mı?'*

17-23) *Düşmanım beni yendiği zaman, Taişamalı ülkeme akın edip on iki şehrimi tahrip etti (ve bu şehirlerin) sığırlarını ve koyunlarını alıp götürdü.*

23-24) *O şöyle dedi: 'rubā'um ölmüştür.*

24-29) *Bu sebepten avcının tuzağını kaldırdım' O, ülkemi koruyacak ve beni cesaretlendirecek yerde, ülkemi yakmakla kalmadı, dumanı da pis kokuttu.*

29-34) *Baban İnar Harsamna şehrini dokuz yıl boyunca muhasara ettiği zaman benim halkım senin ülkeneye akın edip tek bir sığır veya koyun öldürdü mü?'*

34-37) *Bugün sen bana mektup yazıp şöyle diyorsun: 'Benim için yolu niçin serbest bırakmıyorsun?' Yolu senin için serbest hale getireceğim (Onbir satır hasarlı)*

49-51) *Sen bana bir mektup gönderdin ve şöyle dedin: 'Yemin edelim'. Önceki (ettiğimiz) yemin yeterli değil mi?'*

52-57) *Senin elçin bana gelsin, sonra benim elçim sana gitsin. Tarikutana gümüş yerine taşları mühürleyip (burada) bıraktı. Bu (hareket) tanrılar (nazarında) iyi midir?'"*

İki komşu ülke Mama ve Kaniş arasındaki bazı siyasî olayların dile getirildiği bu mektup, Warşama'nın Anum-hirbi'ye yazdığı, elimizde bulunmayan bir mektubun cevabıdır. Anlaşıldığı üzere, Warşama mektubunda iki ülke arasında yeni bir antlaşma yapılmasını ve kervanlara kapatılan yolların açılmasını istemiştir. Anum-hirbi bu cevabî mektubunda Warşama'nın babası İnar zamanında Mama ile Kaniş arasında barış hüküm sürdüğünü, bunun kanıtının da İnar dokuz yıl boyunca Harsamna şehrini muhasara ettiğinde, kendisinin veya Mama'ya tâbi kralların fırsattan yararlanıp Kaniş topraklarında askerî faaliyetlerde bulunmadıklarını hatırlatmaktadır.

İnar'dan sonra oğlu Warşama'nın saltanatının ilk yıllarında iki ülke arasındaki dostluk sürmüştür. Fakat Anum-hirbi, mektupta ismi verilmeyen bir ülke ile savaşa girdiğinde, Warşama'nın vasali Taişama kralı Mama'nın 12 şehrini tahrip etmiş, sığır ve koyunlarını alıp götürmüştür. Bunun üzerine Anum-hirbi Kaniş'ten gelen kervanlara yolları kapatmıştır. Şimdi Anum-hirbi karşılıklı olarak elçilerin gelip gitmesini teklif etmekte; yeni bir antlaşmaya gerek olmadığını, önceki antlaşmanın hâlâ yürürlükte olduğunu ve kervanların geçişine izin vereceğini belirtmektedir.

Geç Asur devri krallarından III. Salmanassar (M.Ö. 859-824) Monolit kitabesinde "*Amanos dağlarına çıktım. Sedir ve ardıç keresteleri kestim. Atalur dağına, Anum-hirbi heykelinin dikildiği yere gittim ve onun heykelinin yanına (kendi) heykelimi diktim.*" demektedir. Anum-hirbi'den yaklaşık 900 yıl sonra yazılmış bu kaynak, onun Güneydoğu Anadolu'da ve Kuzey Suriye'de geniş bir coğrafyada hâkimiyet kurmuş, zamanın kudretli krallarından birisi olduğunu ortaya koymaktadır. Krallığının merkezi Mama Asur-Anadolu arasındaki çok kullanılan bir kervan yolu üzerinde yer alıyordu. Bir Asur ticaret kolonisinin (wabartum) bulunduğu şehir Kahramanmaraş sınırları içerisinde aranmaktadır.

Şimdiye kadar ne Asur devleti ile Anadolu şehir krallıklarından herhangi birisi arasında, ne de iki Anadolu krallığı arasında yapılmış gerçek anlamda siyasî bir antlaşma metni elimize geçmiştir. Halbuki sonraki Hititler devrinden Hitit Devleti ile komşu ülkeler arasında yapılmış, sınırların tespiti; ortak düşmana karşı birlikte hareket; kaçakların veya suçluların teslimi; mevcut dostluğun pekiştirilmesi gibi konulara yönelik kararları içeren bir çok antlaşma metni bulunmaktadır.

Harsamna kralı Hurmeli'ye yazılmış bir mektup (Kt. 01/k 217)

Asur'un elçilerinin (*šipru ša ālim*) bir Anadolu kralına hitâben yazdıkları bir mektup (Kt. 01/k 217), devrin siyasî tarihi hakkında bilgiler edindiğimiz diğer önemli bir belgedir. Koloni devrinin geç safhasına tarihlenen bu mektup, Harsamna kralı Hurmeli'ye yazılmıştır. Anum-hirbi mektubunda Kaniş kralı Warşama'nın babası İnar tarafından dokuz yıl boyunca muhasara edildiği belirtilen ve bu mektupla Anadolu'nun güçlü şehir krallıklarından olduğu anlaşılan Harsamna ile Kültepe tabletlerinde ikinci defa karşılmaktadır.

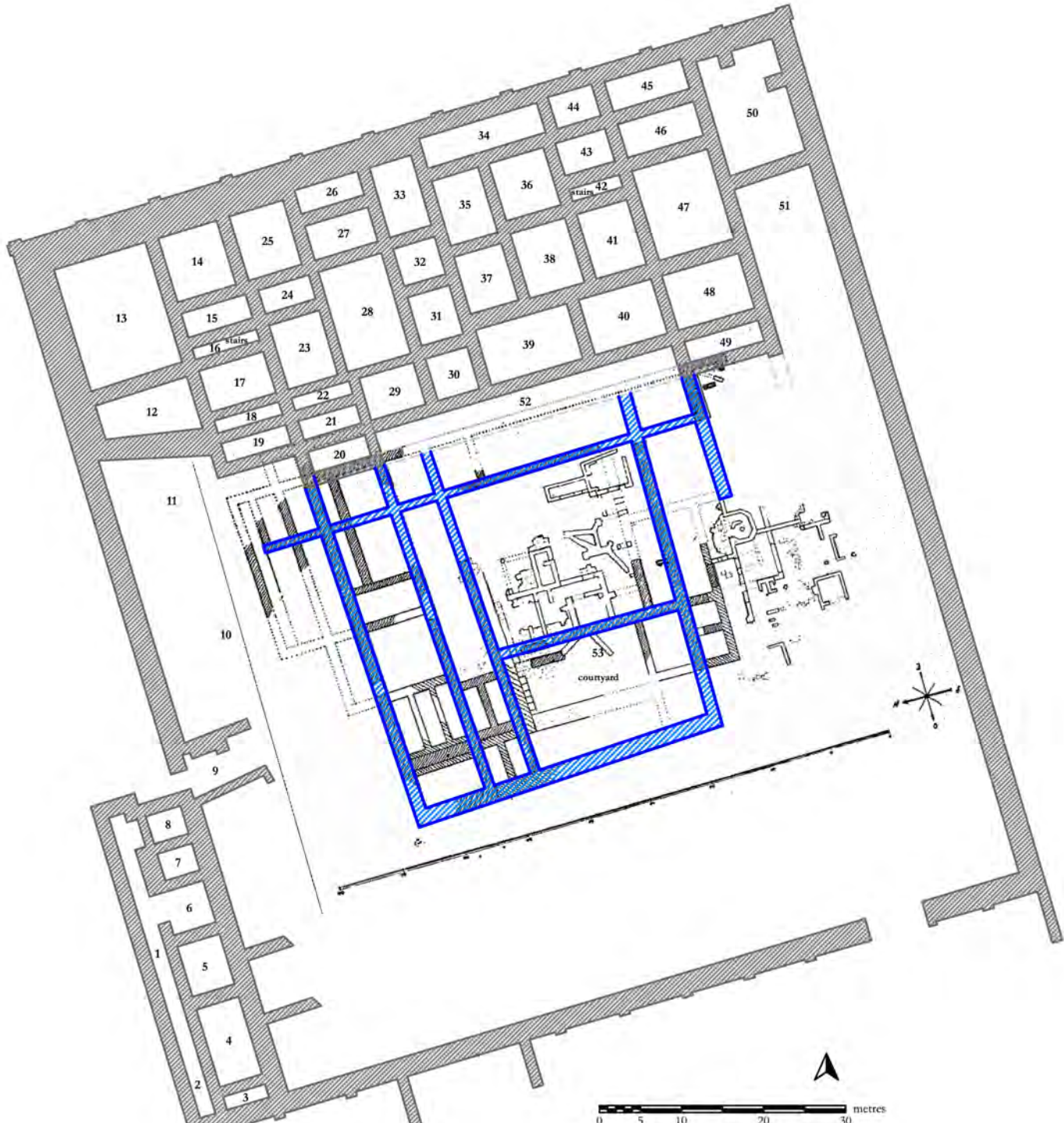
Harsamna komşu ülke Zalpa ile savaş halindedir. İki Anadolu krallığı arasındaki mücadelede ünlü Asur kralı I. Şamşi-Adad, Hurmeli'ye karşı, asker de yollayarak Zalpa kralını desteklemiştir. Buna tepki gösteren Hurmeli yolları Asur kervanlarına kapatmıştır. Hurmeli Asur'a gönderdiği mektubunda muhataplarından, Zalpa kralına yardım etmemesi için Asur kralının ikna edilmesini istemiştir. Fakat Hurmeli'nin mektubu daha Asur'a ulaşmadan Şamşi-Adad ölmüş ve yerine oğlu İşme-Dagan kral olmuştur. Asur'daki bu önemli gelişme yüzünden bir süre Harsamna'ya elçiler gönderilememiştir. Elçiler, Zalpa kralına yardım etmemesi konusunda kralı ikna için defalarca huzuruna çıktıklarını; ayaklarına kapanarak büyük kral Hurmeli ile kötü olmaması için yalvardıklarını yazmaktadırlar. Elçiler bütün çabalarına rağmen kralı ikna edemediklerinden yakınmakta ve hediye olarak kıymetli kumaşlar gönderip, yolları açması için Hurmeli'yi kararından vazgeçirmeye çalışmaktadırlar.

Uluslararası diplomatik yazışmaya ait elimizdeki en eski ve tek örnek olan bu mektup, Asur devletinin Anadolu krallıkları arasındaki çatışmalardan kendi çıkarları doğrultusunda yararlandığının ipuçlarını vermesi bakımından da dikkate değer bir belgedir. Yolların kervanlara açık tutulması ve güvenliği Asurlu tüccarlar için hayatî önem taşıyordu. Nitekim Asur'dan Anadolu'ya teftiş ve emirlerin yerine getirilmesi için gönderilen ve Asur ile yerel krallar arasındaki resmî ilişkileri en üst seviyede yürütmekle yetkili olan elçilerin, Hurmeli'nin yolları kapatmasıyla telaşa kapılmaları Asurlular'ın uğradıkları zararın büyüklüğünü göstermektedir.

İhtiyaçları olan malları elde etmelerinin buna bağlı olduğu bilinciyle Anadolu kralları, Asur kervanlarının güvenlik içinde seyahat etmelerini sağlamaya yönelik tedbirler almışlar ve yaptıkları antlaşmalarla bu konuda sorumluluk üstlenmişlerdi. Fakat, mutlaka ciddî anlaşmazlıklar sebebiyle, uğrayacakları zararı göze alarak, zaman zaman yolları kervanlara kapattıklarını okuyoruz. Bu eylem Asurlular'a karşı kullandıkları önemli bir kozdu. Anum-hirbi mektubunda okuduğumuz üzere, aralarında anlaşmazlık bulunan yerel krallar da düşman ülkeyi ekonomik bakımdan sıkıntıya sokmak için birbirlerine karşı yol kapatma eylemine başvuruyorlardı. Komşu ülke kralları zaman zaman, ortak düşman saydıkları bir krallığa karşı aralarında anlaşarak birlikte hareket etmişlerdir. Ne yazık ki sadece on satırı korunmuş olan, bir mektuba ait olduğu düşünülen küçük bir parçada Orta Anadolu'da bulunan beş krallıktan söz edilmektedir. Amkuwa, Şinahuttum ve Kapitra kralları güçlerini birleştirerek Hattuş kralına isyan etmişlerdir. Müttelikler herhalde Kaniş kralının da kendilerine destek olmasını istemektedirler.

Asurlular'ın bazı yazışmalarında da Anadolu krallıkları arasında yaşanan çatışmalara değinilmektedir. Krallıklar arası savaşlar veya bulunulan ülkede çıkan iç karışıklıklar yüzünden tüccarlar, ticarî faaliyetlerini sürdürmeleri konusunda çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmışlardır.

AN APPLICATION OF DEPTH ANALYSIS
ON MIDDLE BRONZE AGE PALACES
AT ACEMHÖYÜK, TELL MARDIKH, AND KÜLTEPE

A THESIS SUBMITTED TO
THE GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
OF
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY

BY

GÜZİN EREN

IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN DEPARTMENT OF
SETTLEMENT ARCHAEOLOGY

DECEMBER 2010

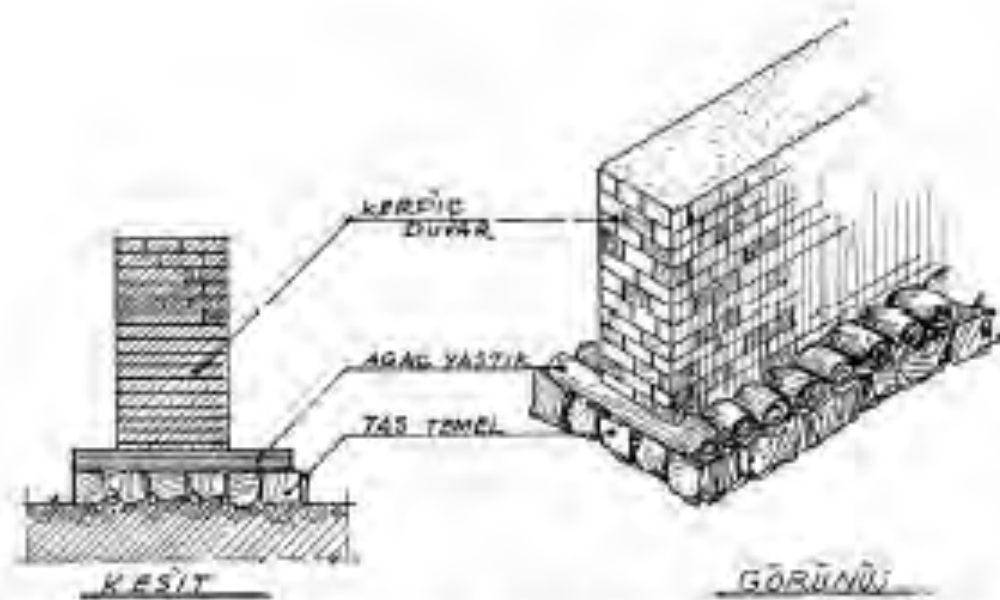
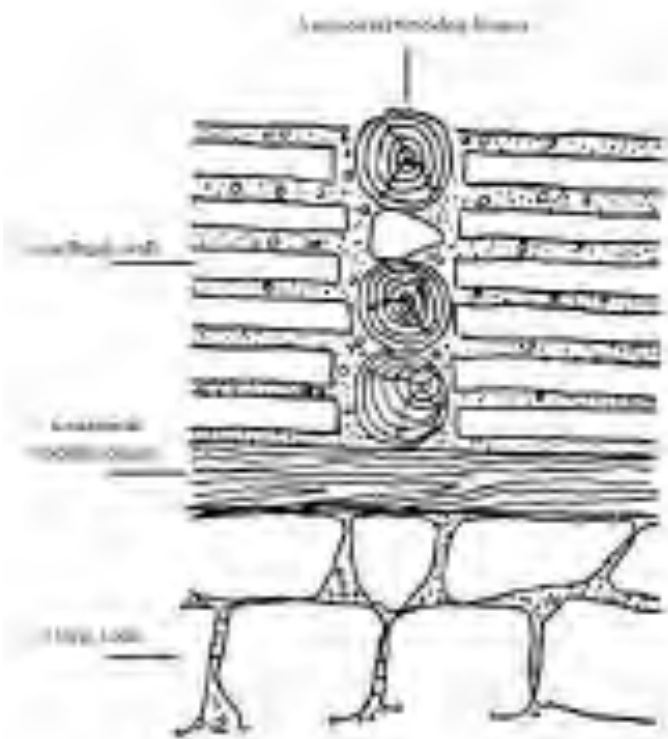

Figure 4.7. Construction technique of the wall in the Sarıkaya Palace. (After N. Özgüç 1966,

Construction technique of the wall in the Wazirhama Palace. (After I

The Warshama Palace

Color Coded Plan
Courts Model 1

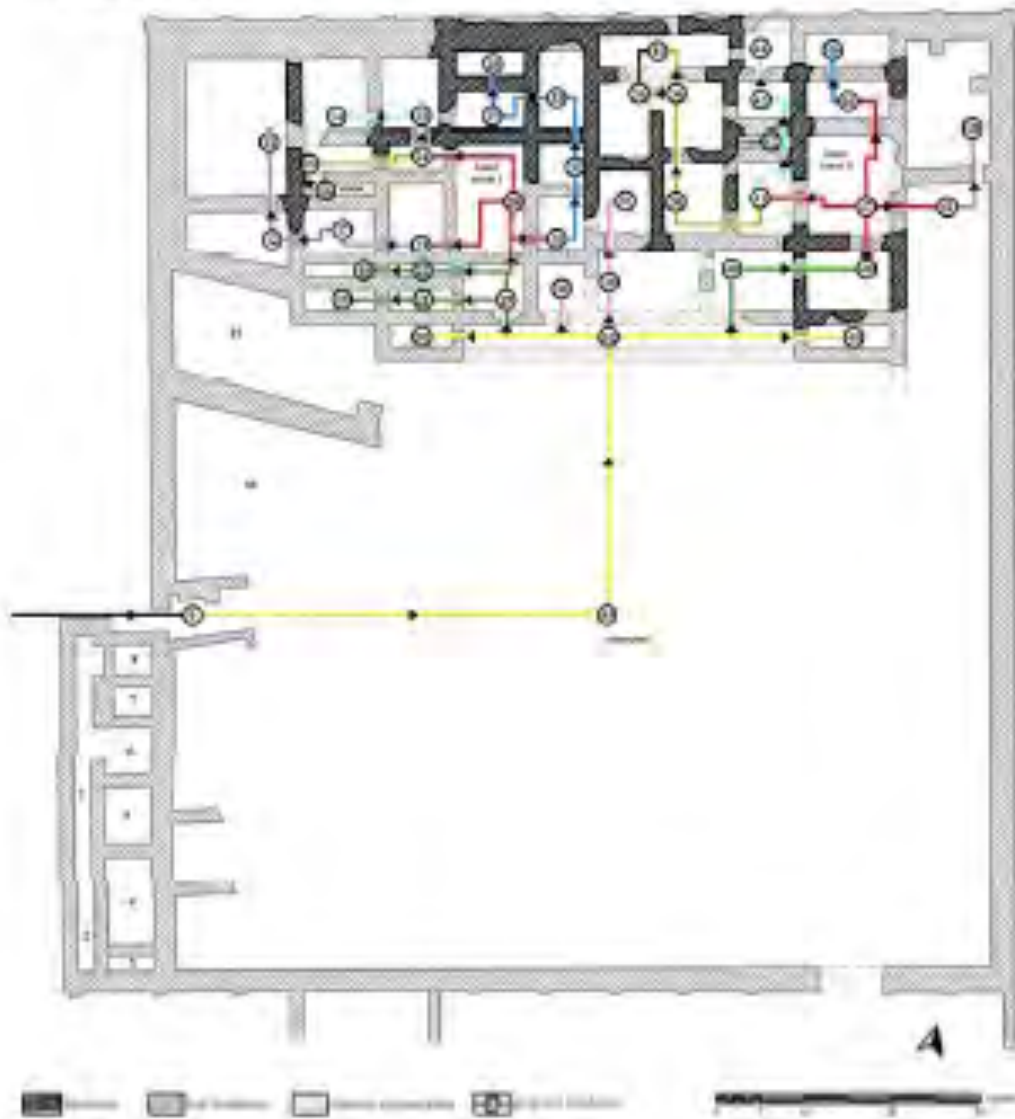

Figure 5.13. Color coded plan of the Warshama Palace, Courts Model 1.

The Sankaya Palace

Color Coded Plan
Excavated

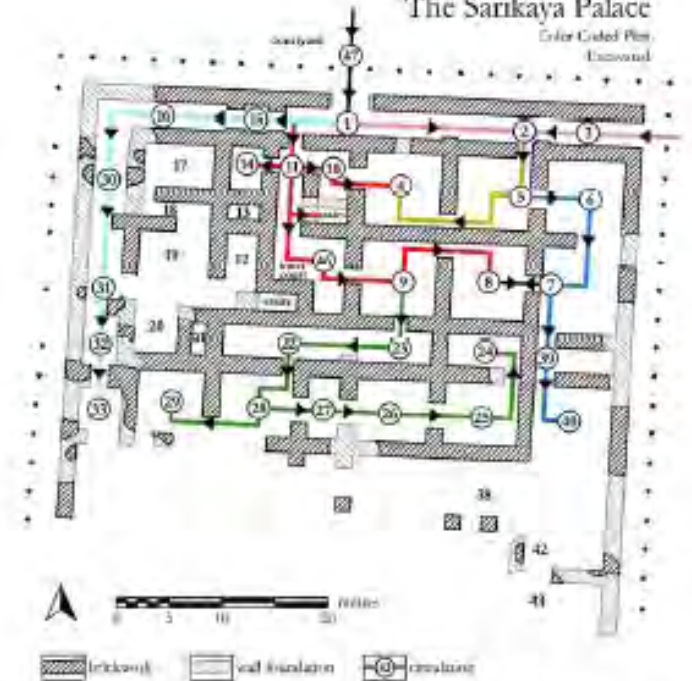

Figure 5.1. Color coded plan of the Sankaya Palace, based on secure archaeological evidence.

The Warshama Palace

Color Coded Plan

Courts Model 1

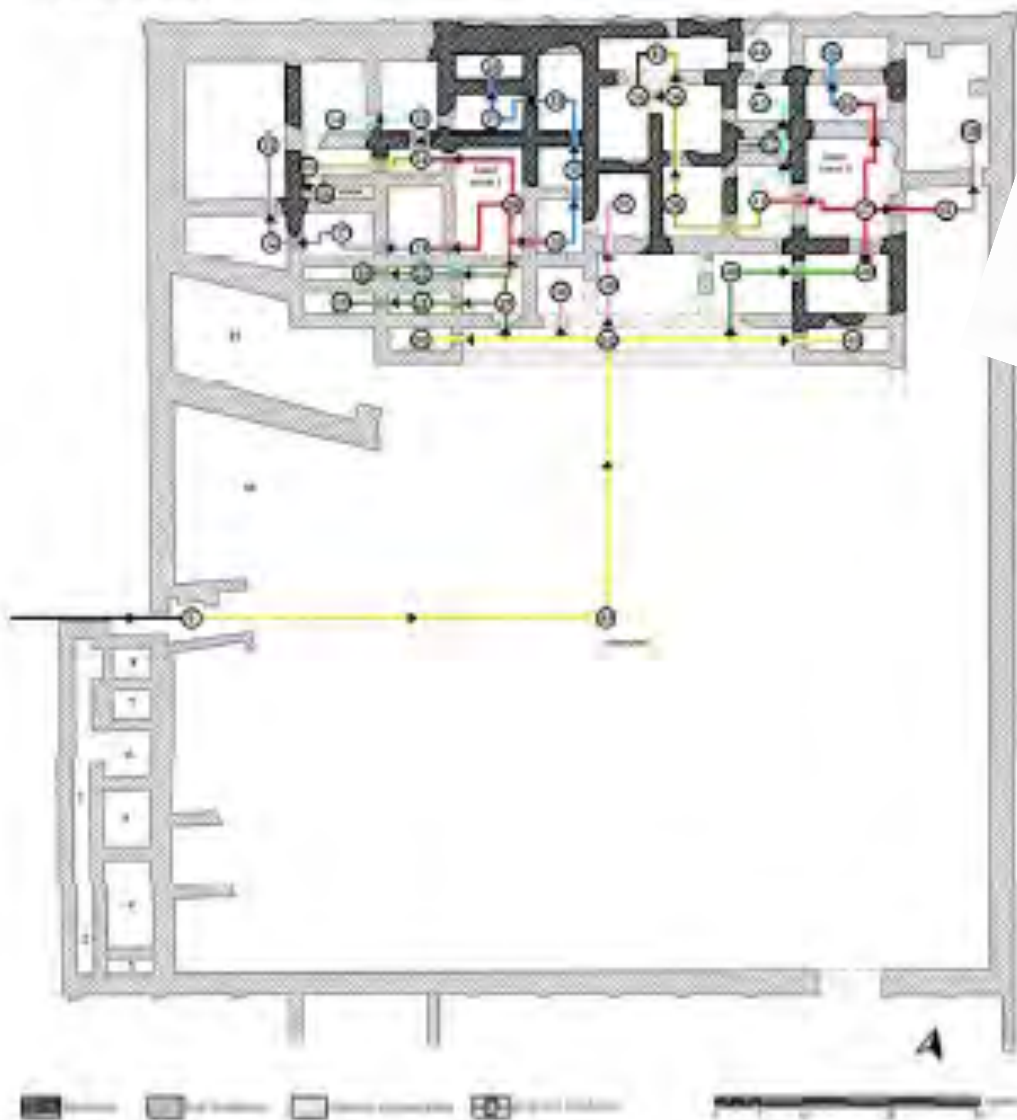

Figure 5.13. Color coded plan of the Warshama Palace, Courts Model 1.

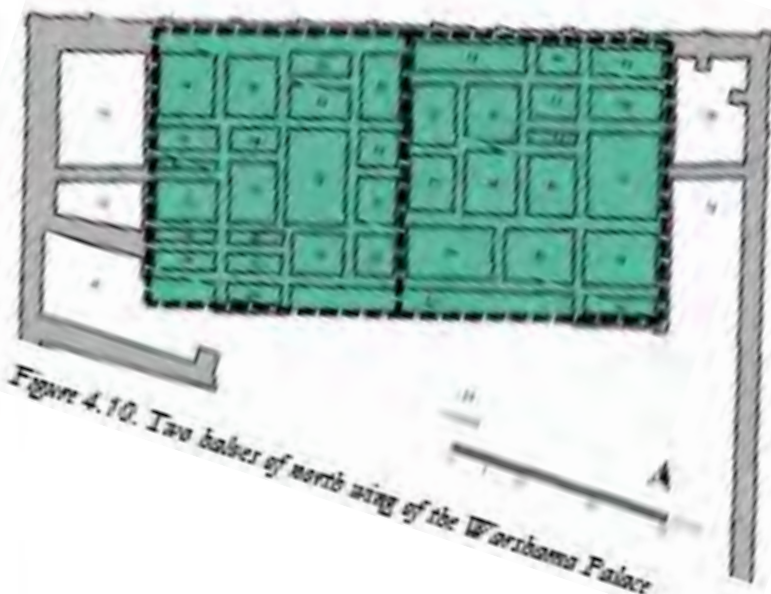
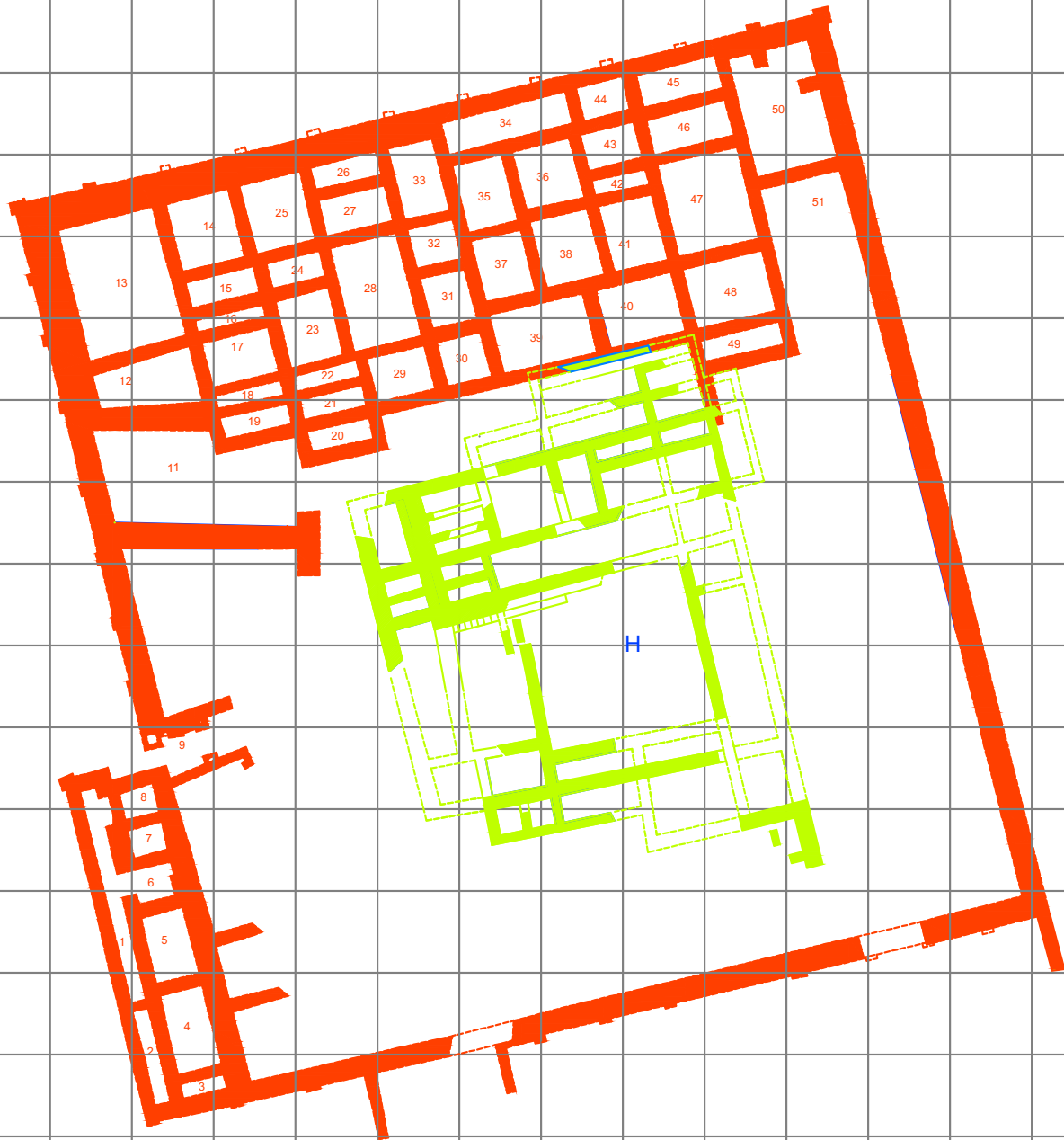
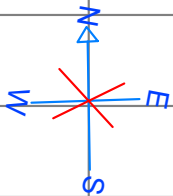
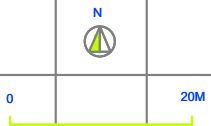

Figure 4.10. Two halves of north wing of the Warshama Palace

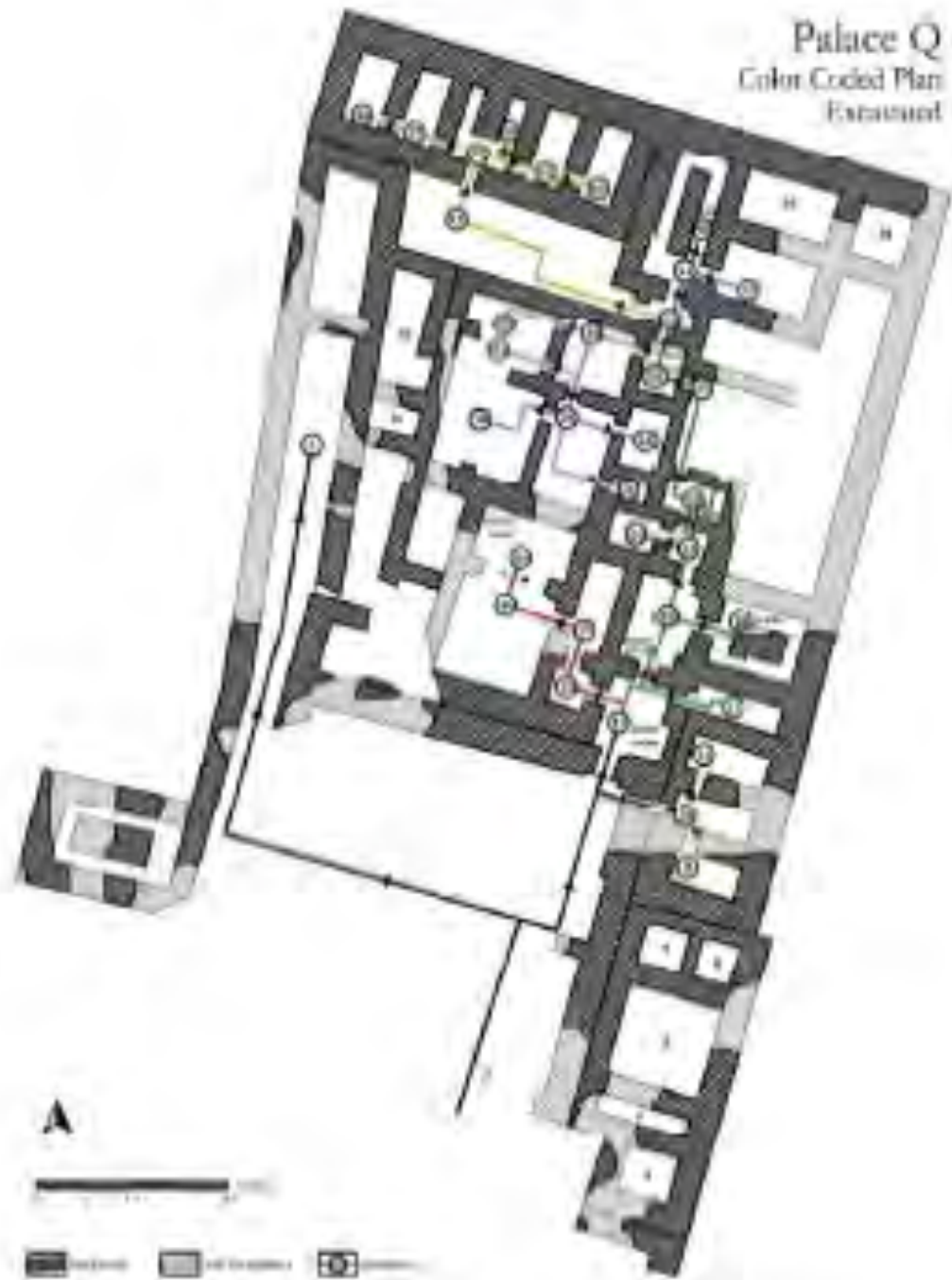

Figure 5.7. Color coded plan of Palace Q, based on secure evidence.

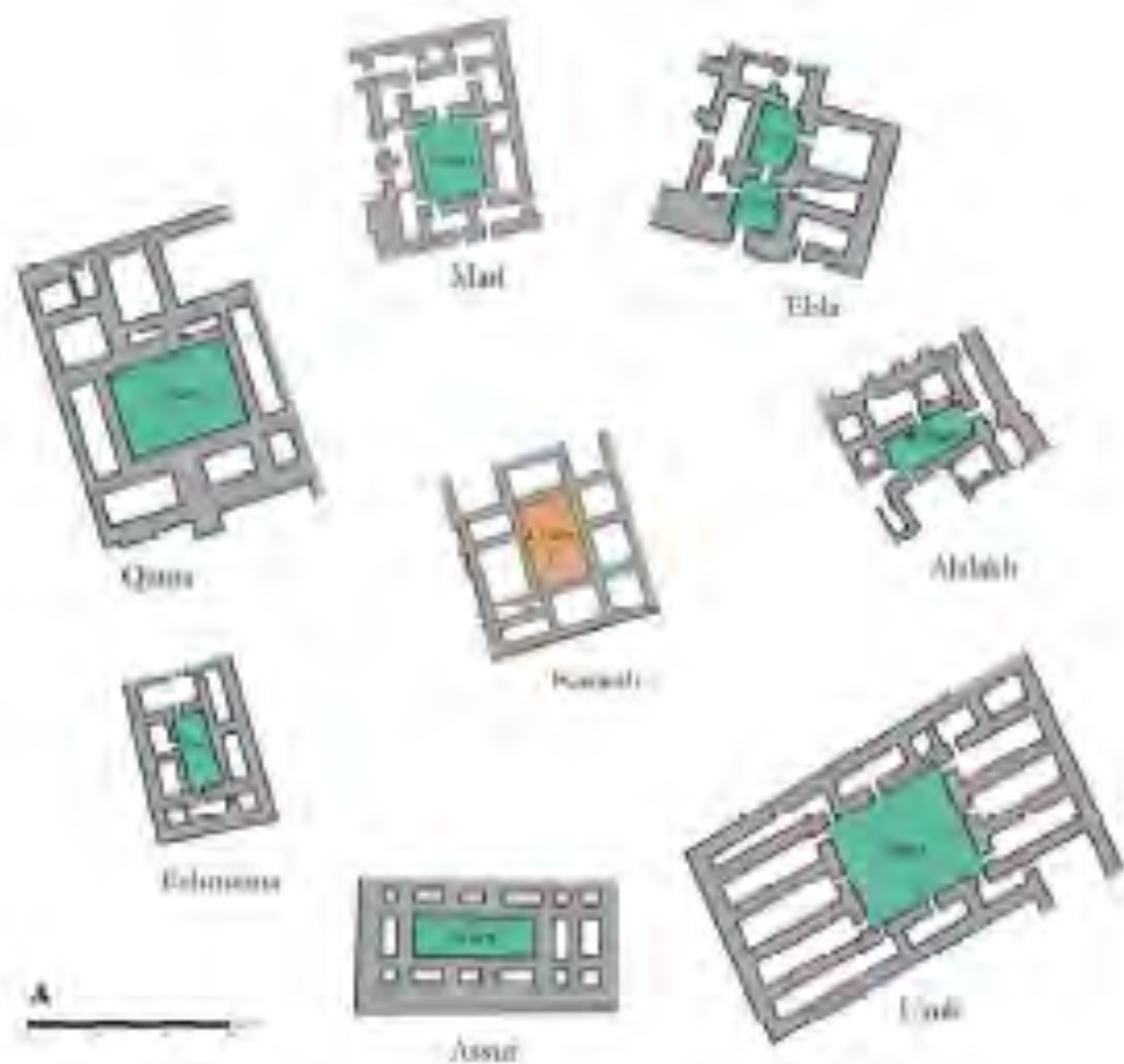

Figure 4.12. The inner courts of the Middle Bronze Age palaces¹⁶¹

**WARSHAMA
SARAYI**

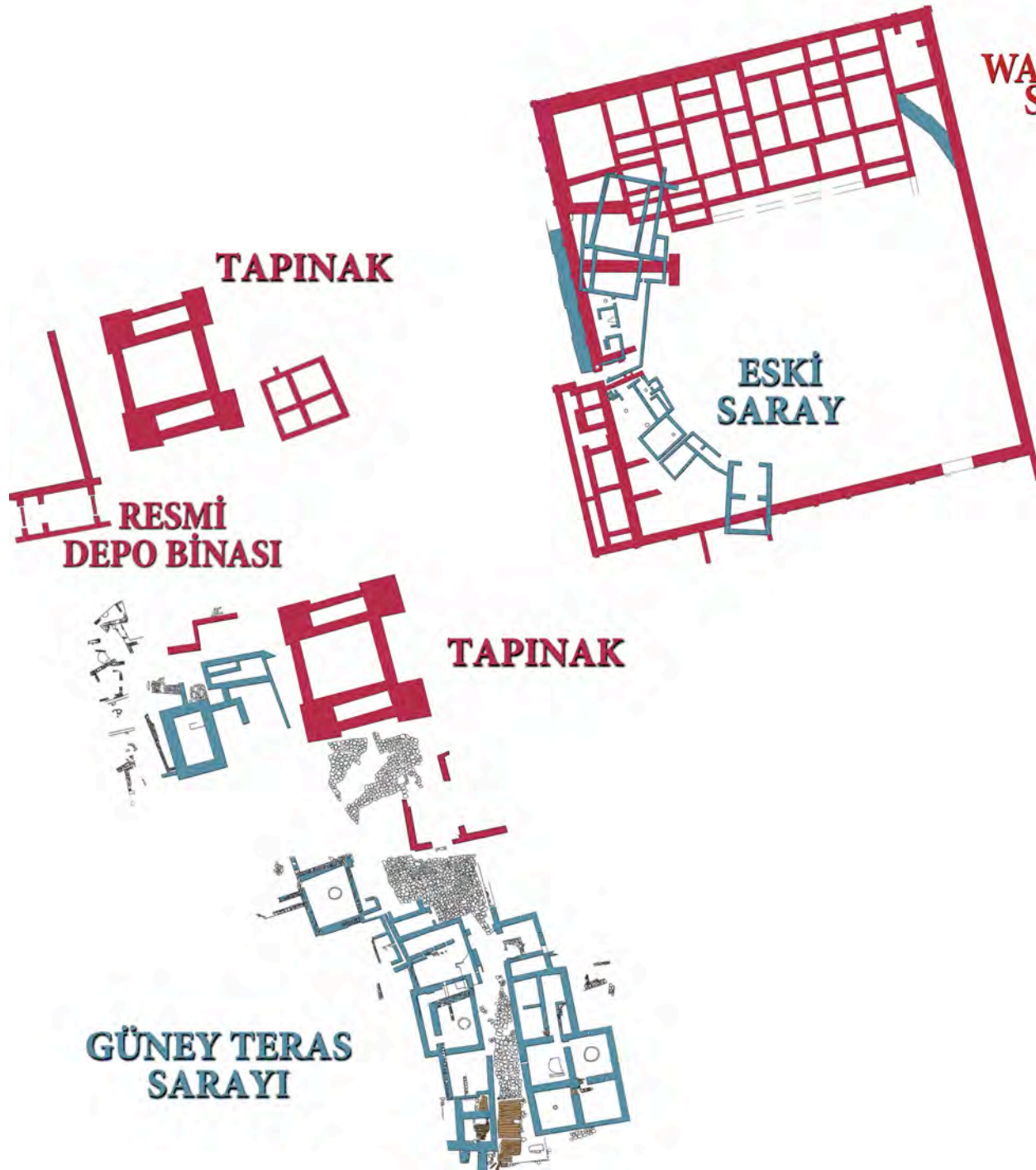
TAPINAK

**ESKİ
SARAY**

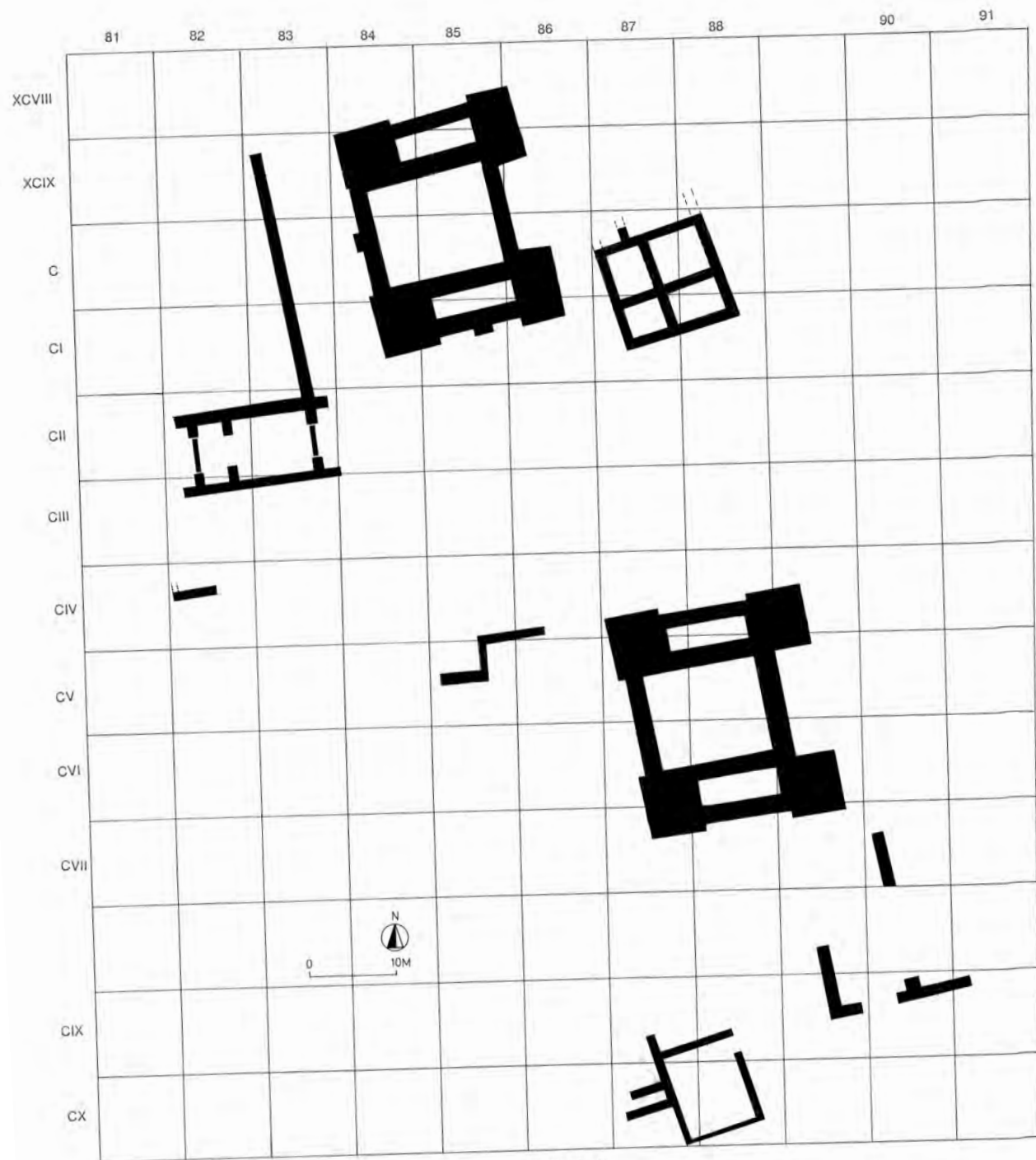
**RESMİ
DEPO BİNASI**

TAPINAK

**GÜNEY TERAS
SARAYI**

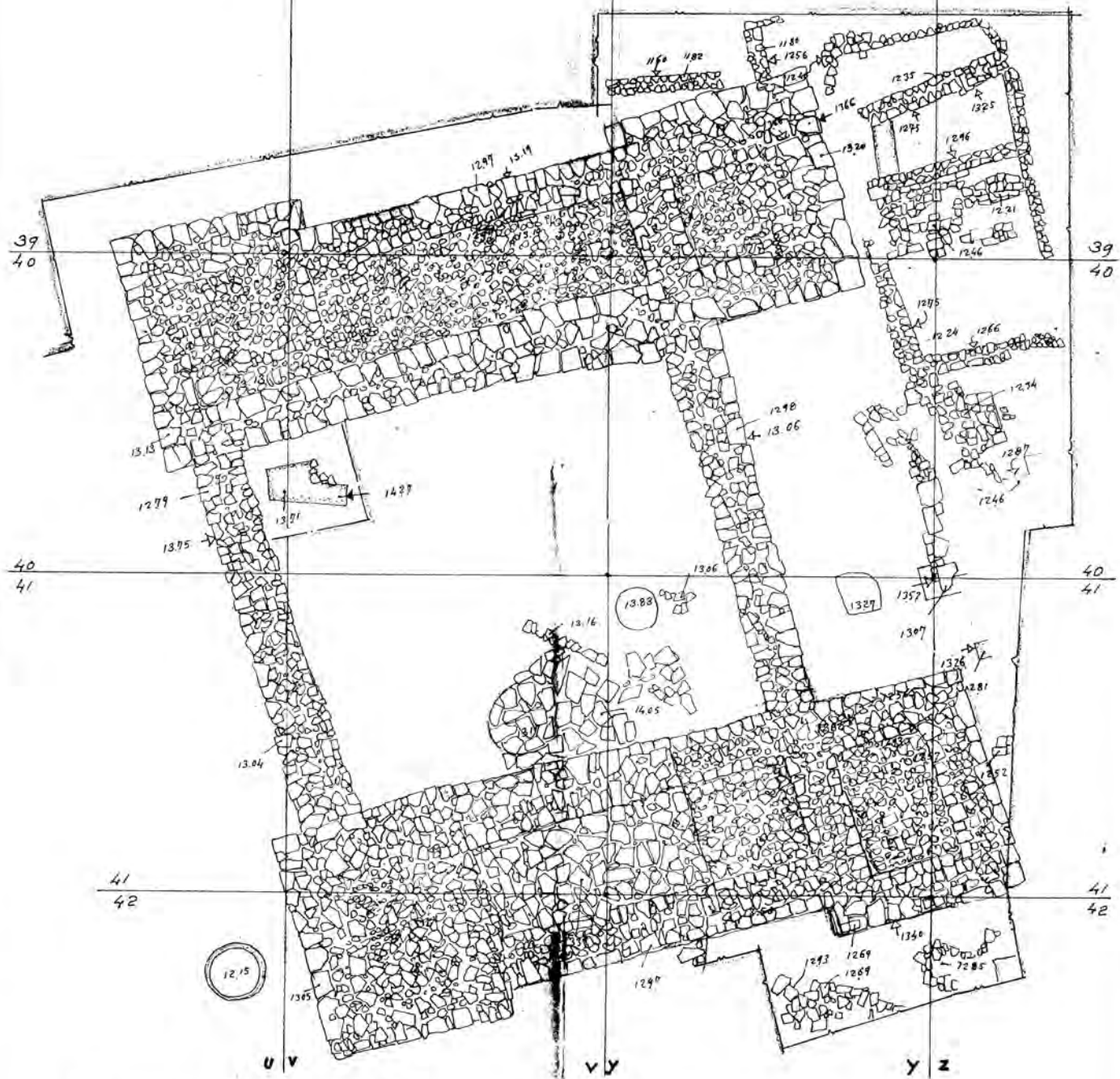

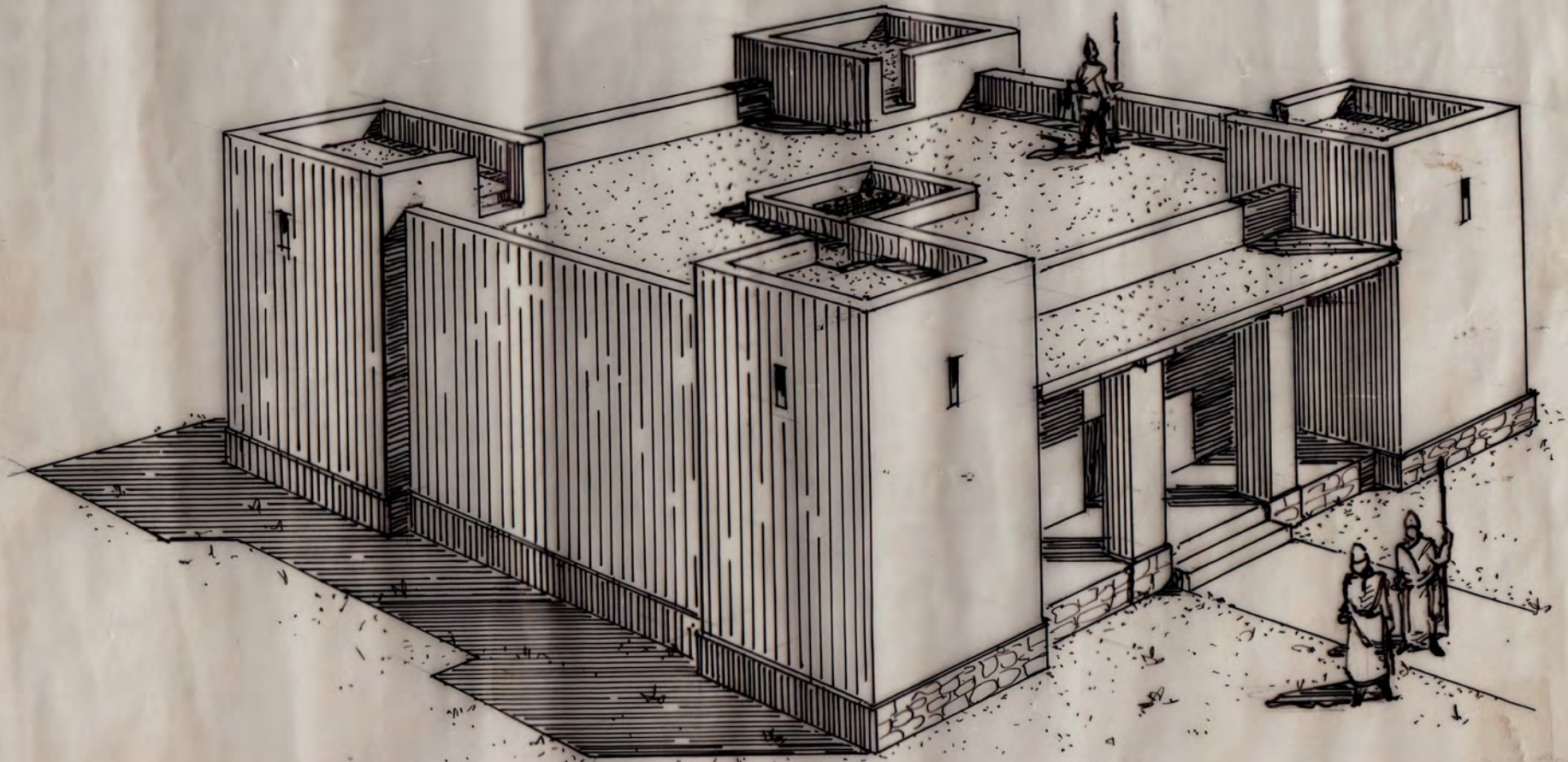

PLAN 8

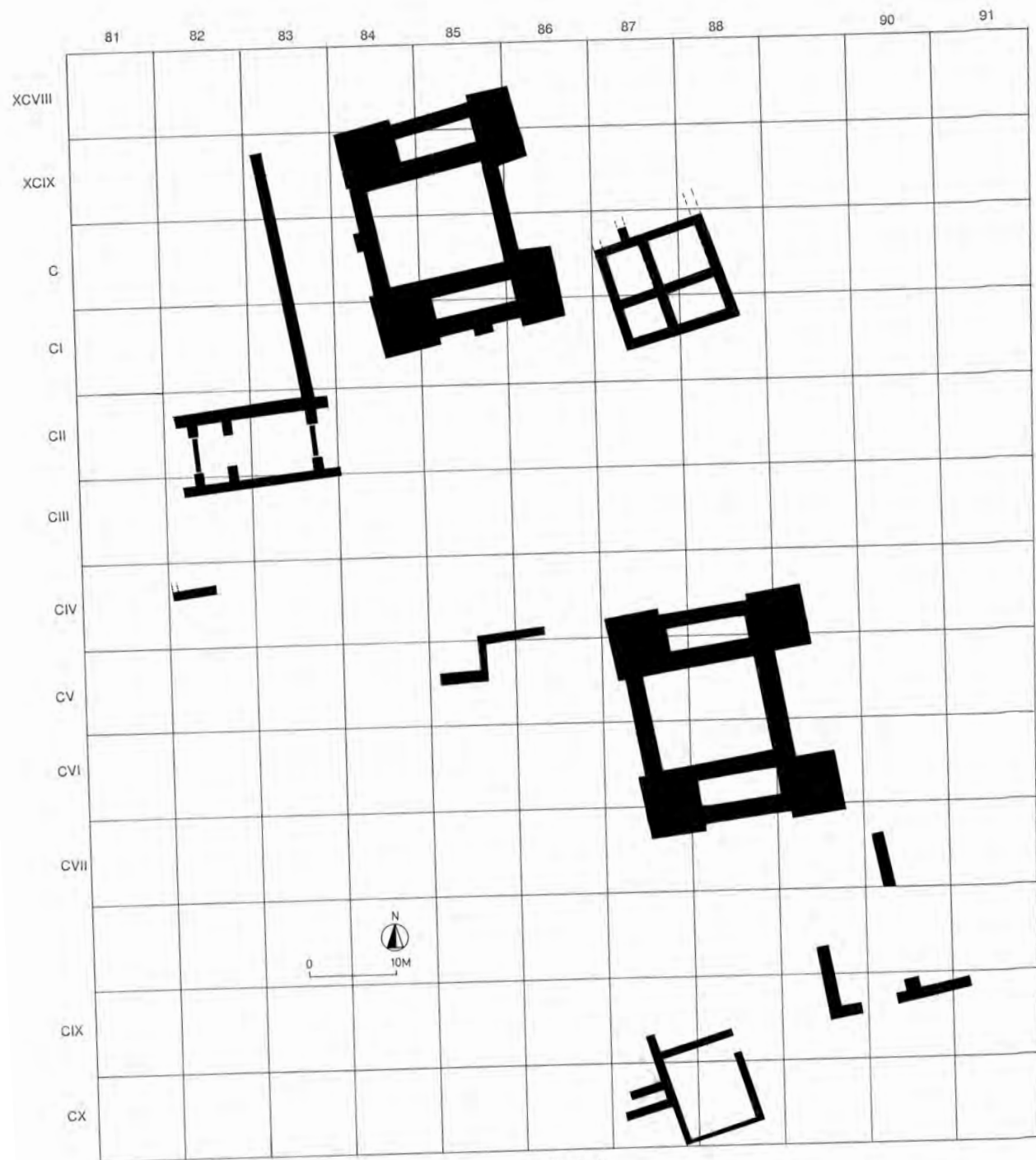
8/10

KÜLTEPE

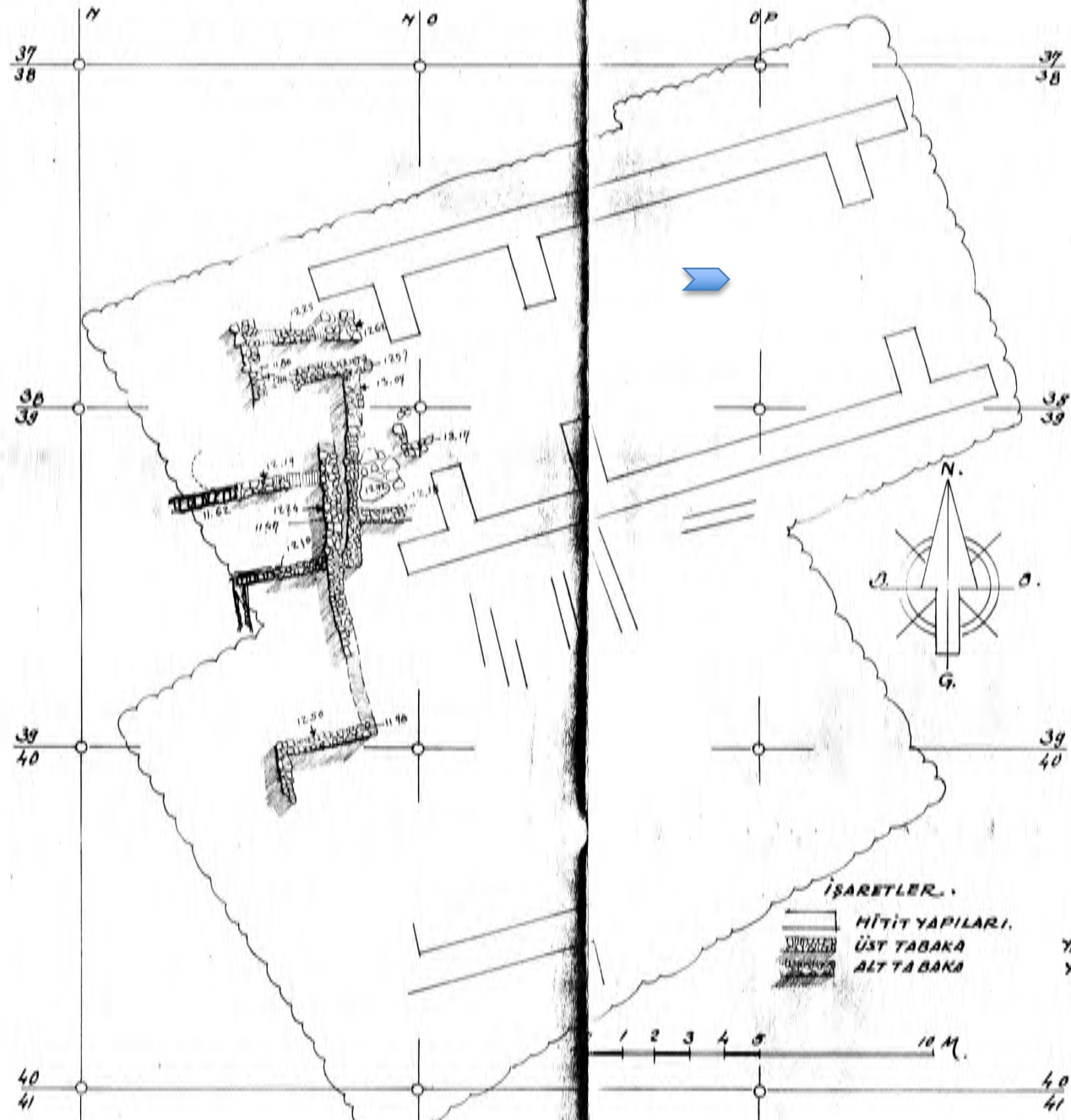

AK.1965

PLAN 8

8/10

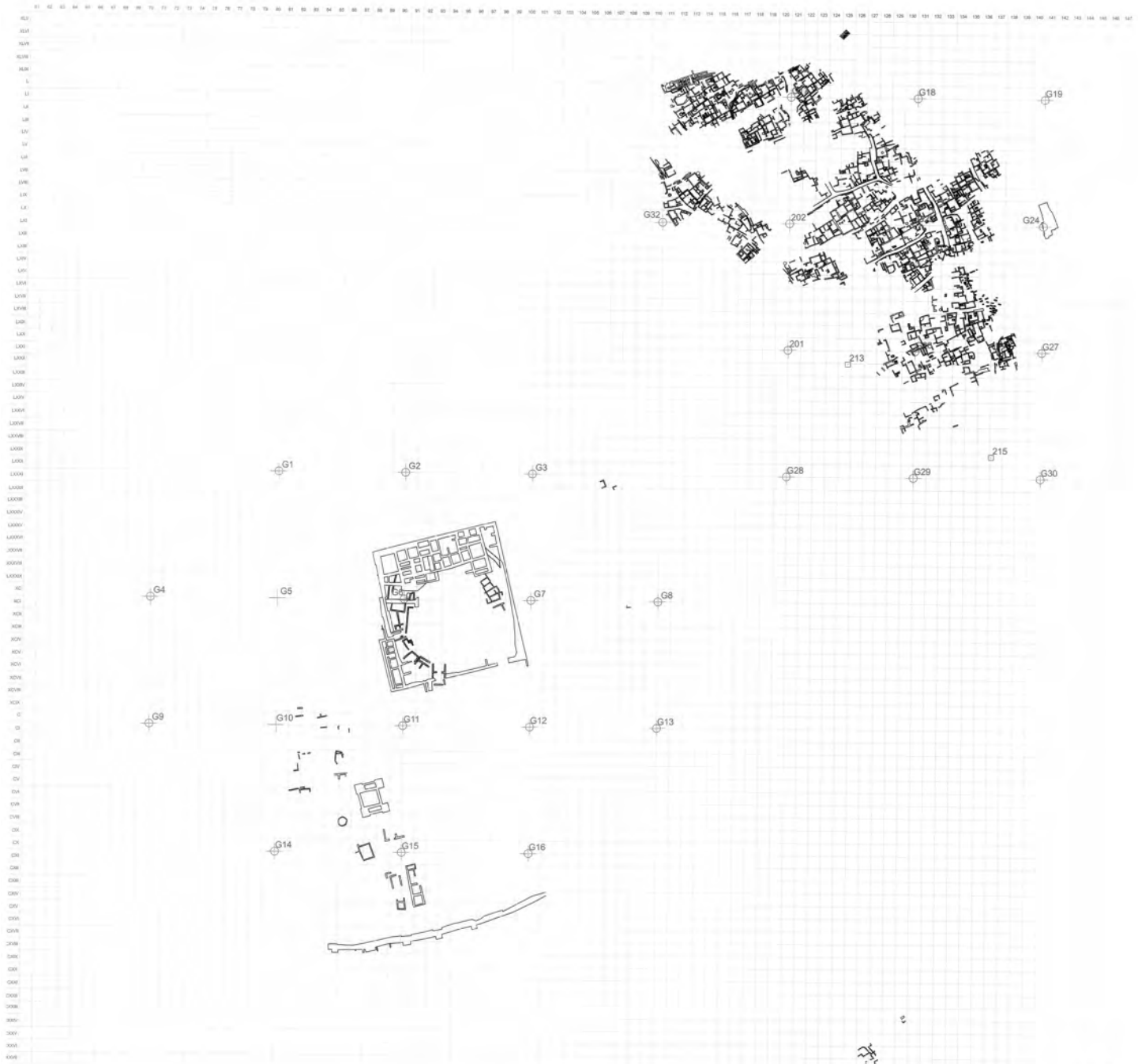
İŞARETLER.

- **HİTİT YAPILARI.**
 - **ÜST TABAKA**
 - **ALT TABAKA**
- YAPILARI**
YAPILARI

1 2 3 4 5 10 M.

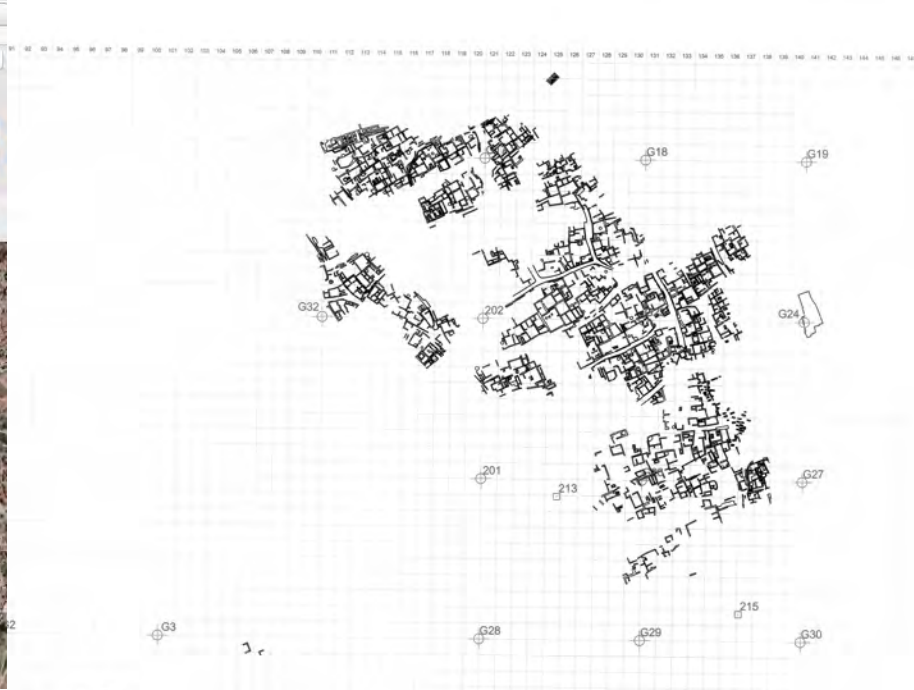
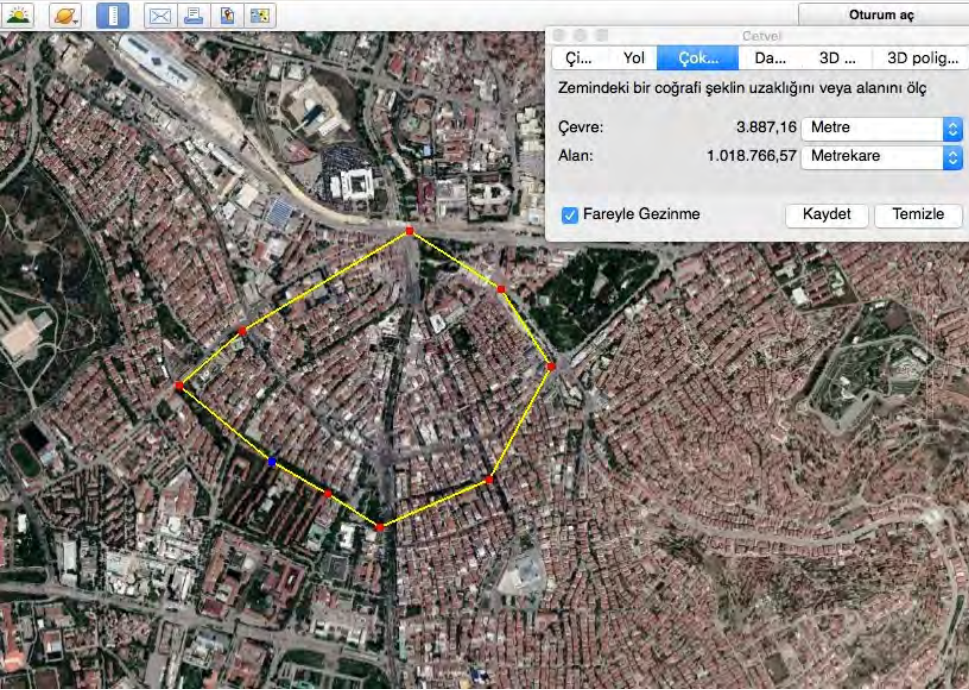

SCALE: 1/1000

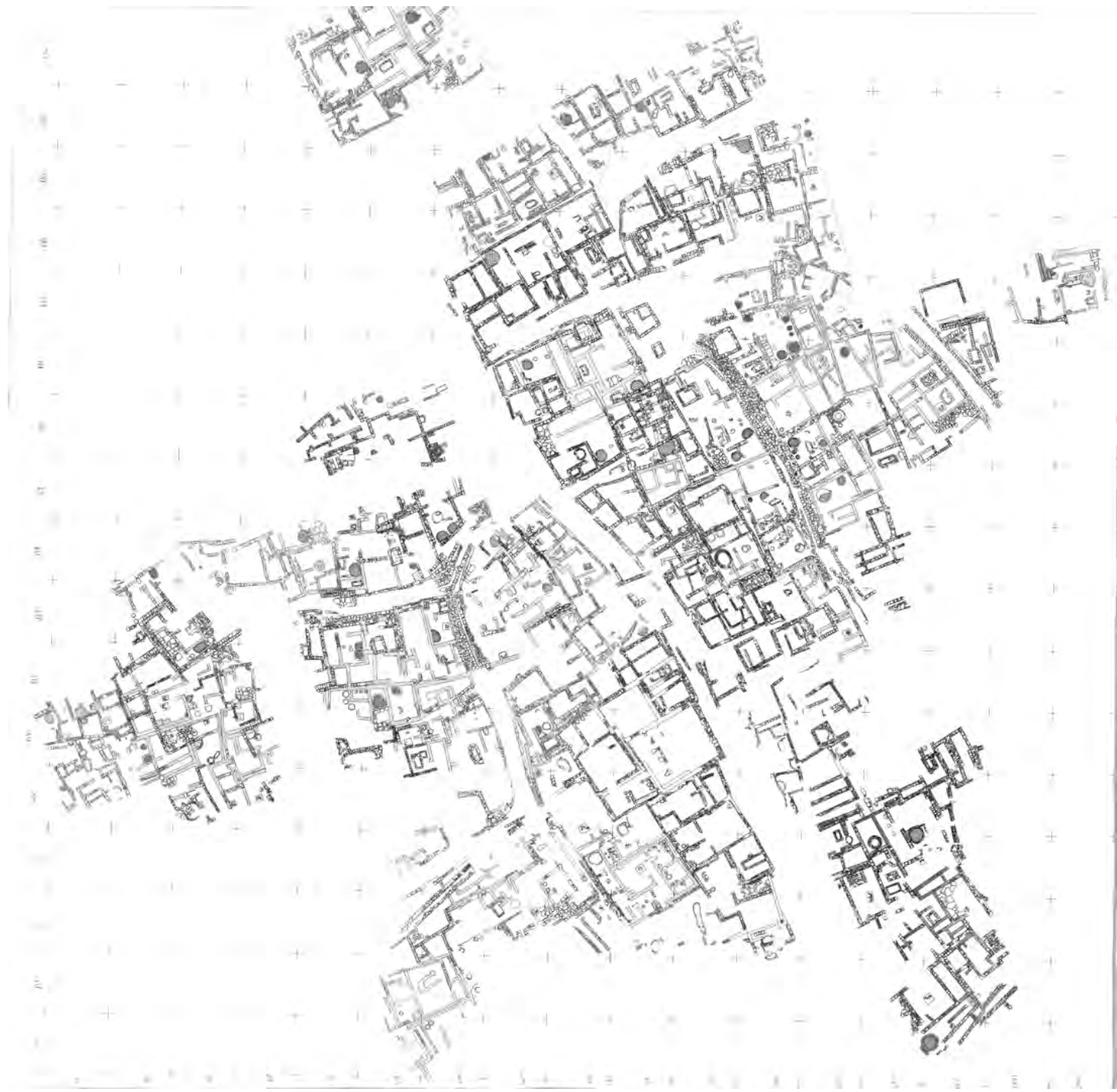
July 1934
M. S. R. R.

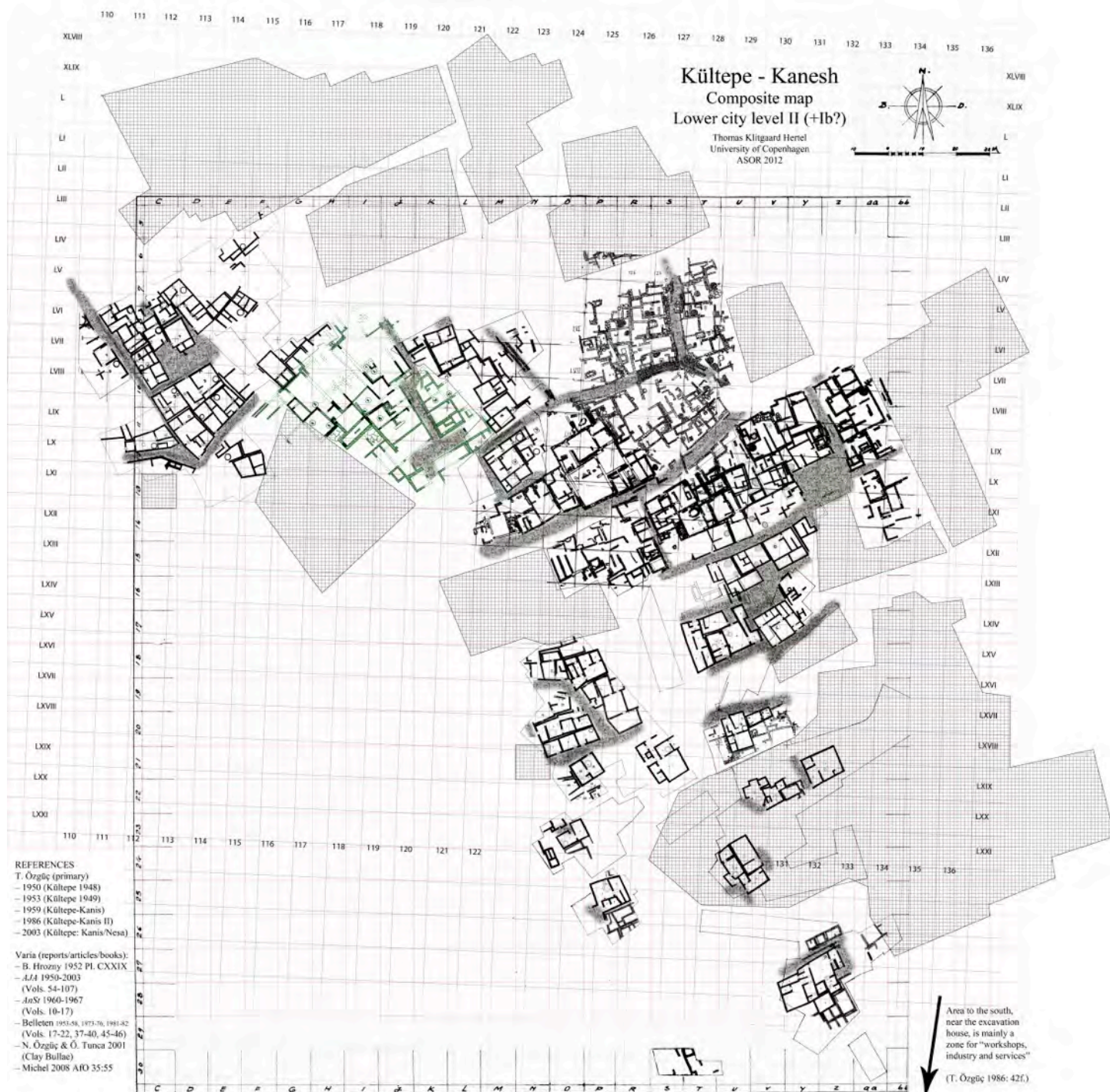

KT 07

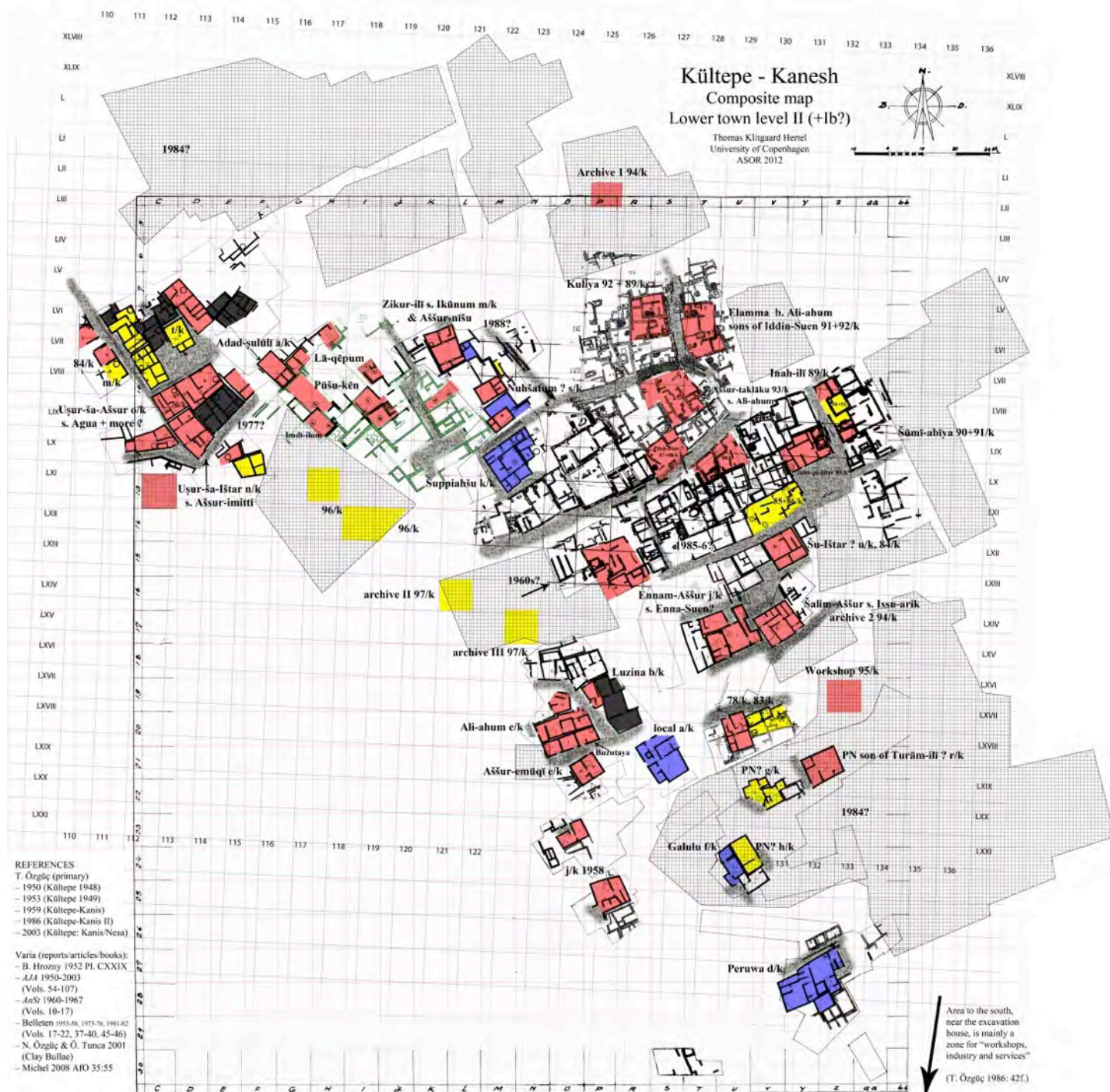

REFERENCES
 T. Özgüç (primary)
 - 1950 (Kültepe 1948)
 - 1953 (Kültepe 1949)
 - 1959 (Kültepe-Kanish)
 - 1986 (Kültepe-Kanish II)
 - 2003 (Kültepe: Kanish/Nesa)

Varia (reports/articles/books):
 - B. Hrozný 1952 Pl. CXXXIX
 - AJA 1950-2003 (Vols. 54-107)
 - JnSz 1960-1967 (Vols. 10-17)
 - Bellefleur 1975-88, 1975-76, 1981-82 (Vols. 17-22, 37-40, 45-46)
 - N. Özgüç & Ö. Tunca 2001 (Clay Bullae)
 - Michel 2008 AIO 35:55

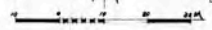

Kültepe - Kanesh

Composite map

Lower town level II (+Ib?)

Thomas Klíngaard Hertel
University of Copenhagen
ASOR 2012

REFERENCES
 T. Özgüç (primary)
 - 1950 (Kültepe 1948)
 - 1953 (Kültepe 1949)
 - 1959 (Kültepe-Kanesh)
 - 1986 (Kültepe-Kanesh II)
 - 2003 (Kültepe: Kanesh/Nesha)

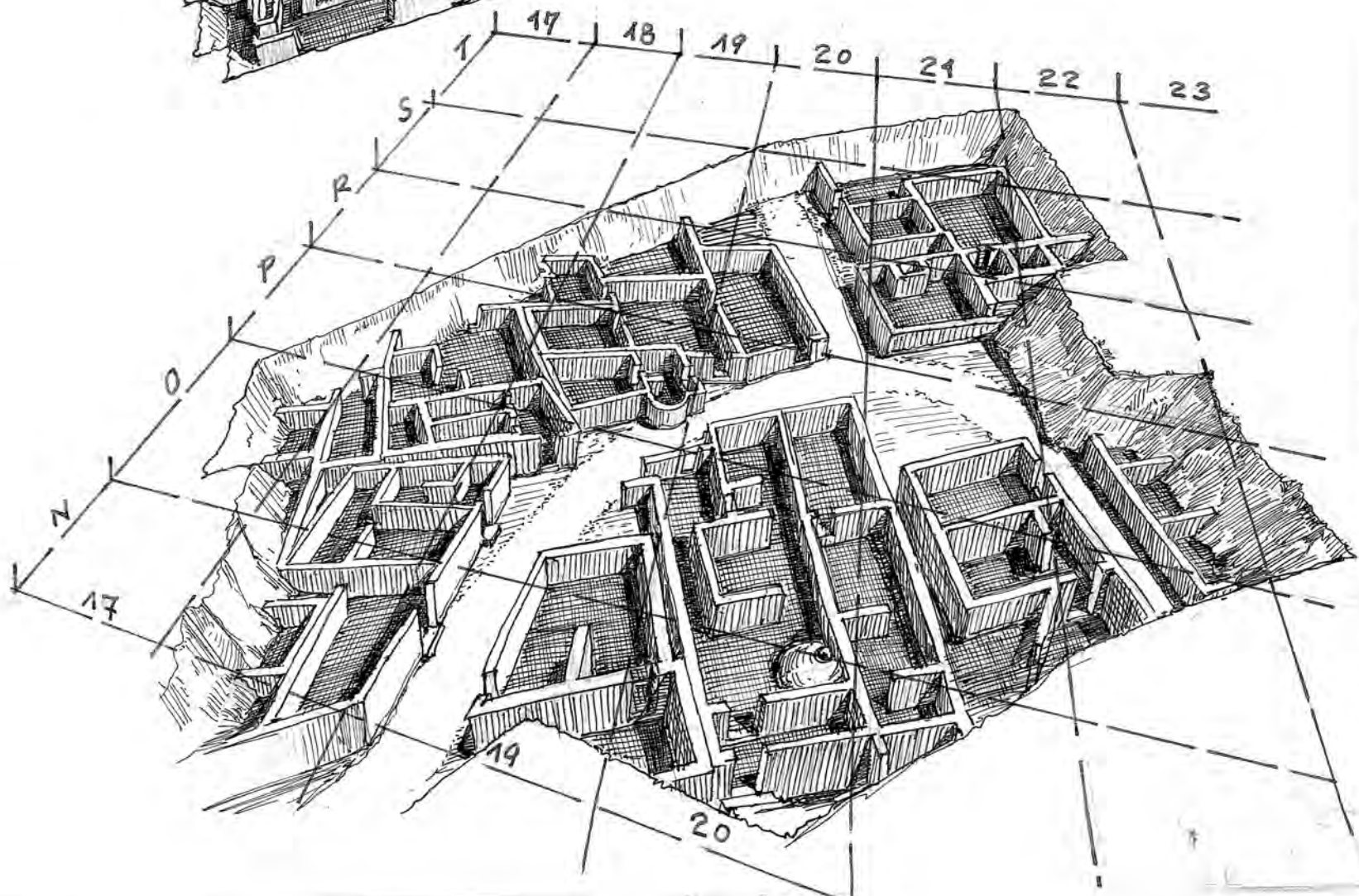
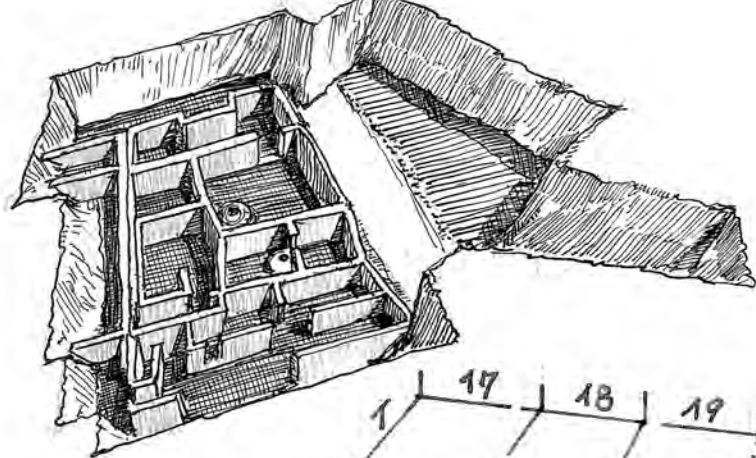
Varia (reports/articles/books):
 - B. Hrozný 1952 Pl. CXXIX
 - A./A 1950-2003 (Vols. 54-107)
 - Joz 1960-1967 (Vols. 10-17)
 - Bellefleur 1955-58, 1973-76, 1981-82 (Vols. 17-22, 37-40, 45-46)
 - N. Özgüç & Ö. Tunca 2001 (Clay Bullae)
 - Michel 2008 AIO 35:55

Area to the south, near the excavation house, is mainly a zone for "workshops, industry and services" (T. Özgüç 1986: 42f.)

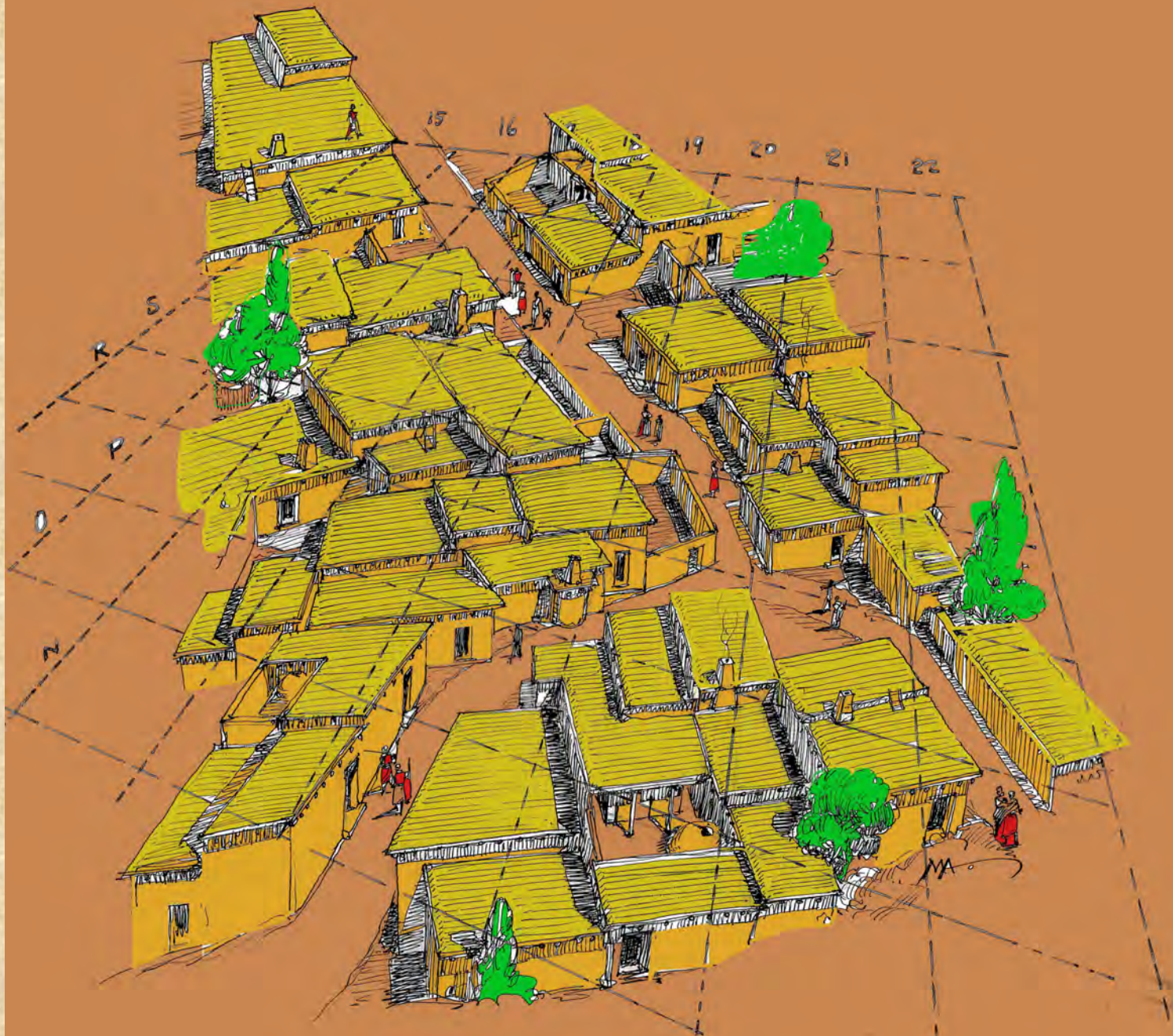

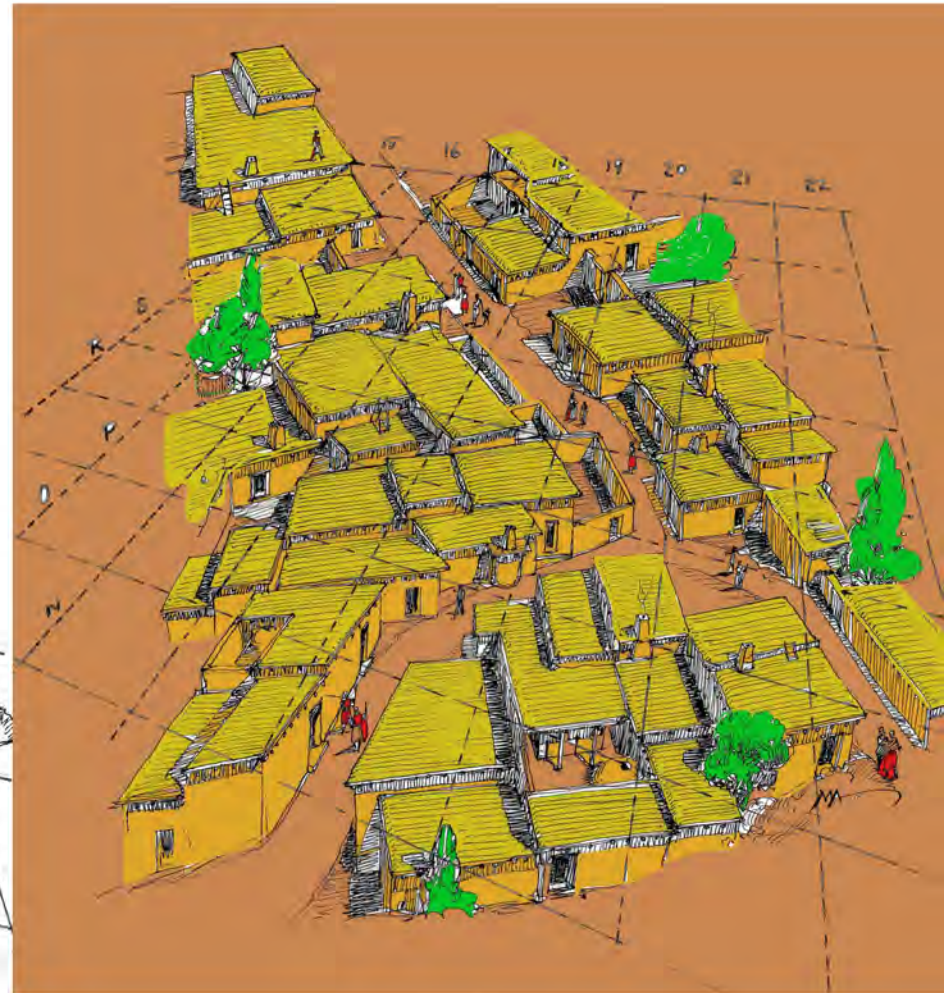
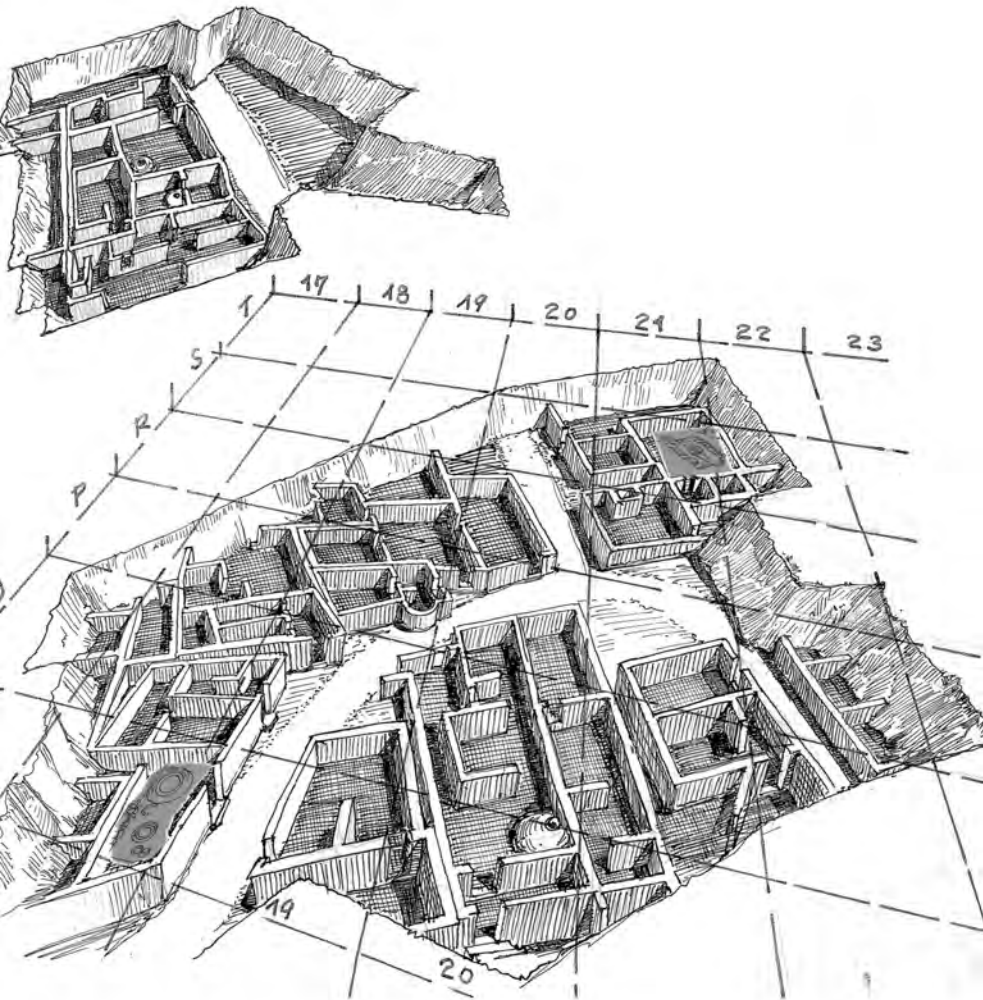

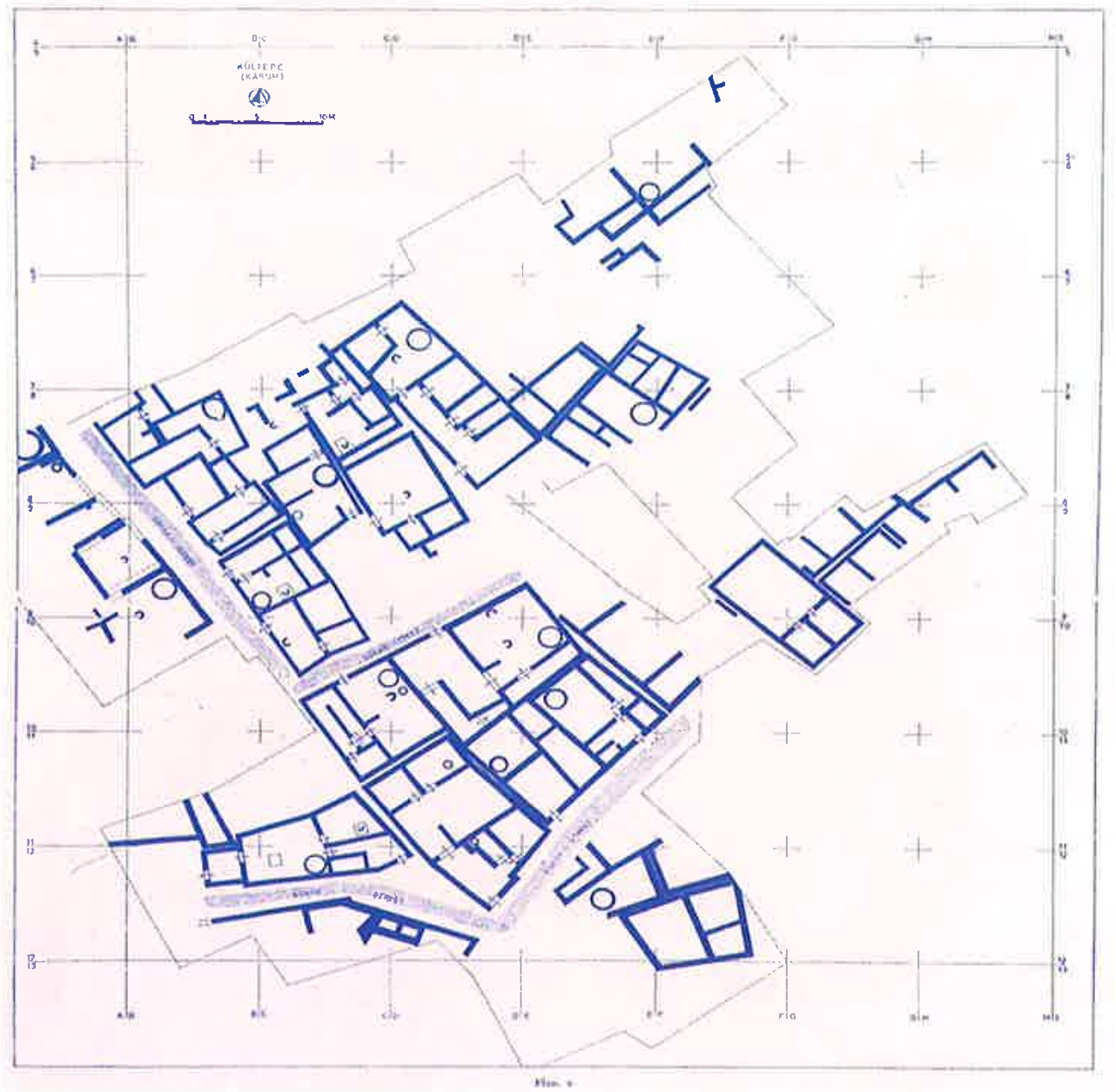

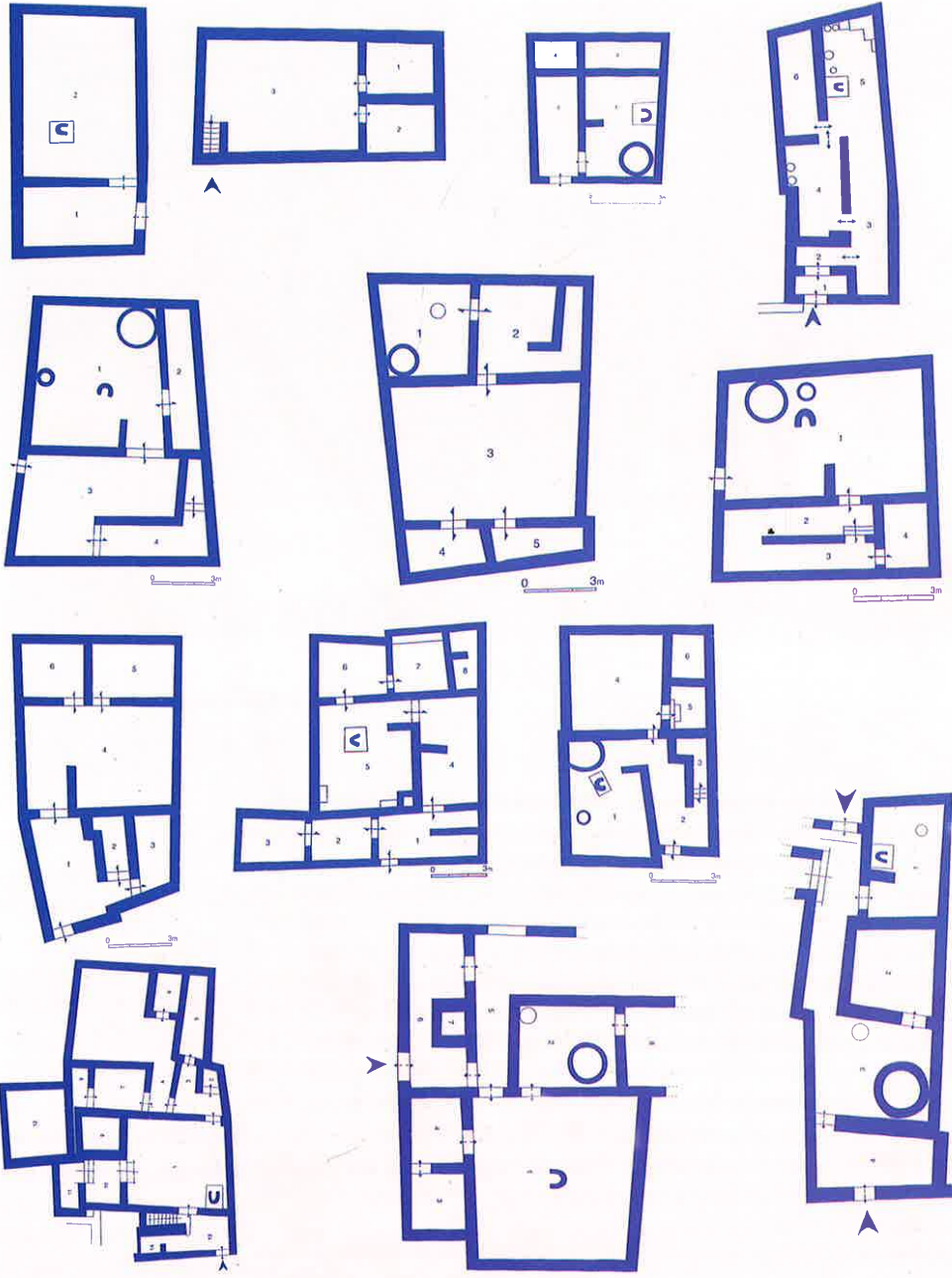

52-53. II. kat mahalleleri.

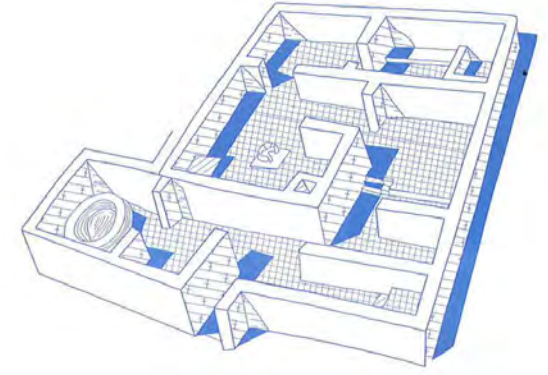
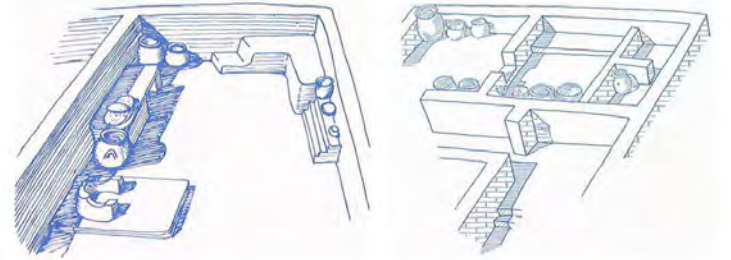
54. II. ve Ib katı mahalleleri.

(arka sayfada)

55. Taş döşeli sokaklarla ayrılmış
II. ve Ib katı mahalleleri.

26. II. kat yapılarının planları.

27-28. II. kat yapılarının izometrik rekonstrüksiyonları.
29. Anadolu tocaı Şüpe-afşu evinin izometrik rekonstrüksiyonu.

